

Romanos

Mamabɔinore soyɔiyebu Pablo b́acu ɔi toivaicɔjeiye b́aquede papeyocare Roma ́amicɔrii marocavɔ Jesúre jɔ aipɔevare. Pablo b́acu judiovacacu b́acɔvacari, Jesús ɔi ýavaiye méne beoɔi soyɔicɔjeimɔ marejaquemavɔ, soyɔcɔyɔ ɔi ýavaiye méne judiova ́amevɔre, judiova ne jɔ abe boje ɔi soyɔiyede. Lucas b́acu soyɔrejaquemavɔ Pablo b́acɔi borore Hch 7:57-8:1, 9:1-31, 13:1-28:31, aru ɔi cɔede Roma ́amicɔrii maroi Hch 28:14-31. Javede Pablo b́acɔre toivacaipɔescɔ b́acɔre toivaicɔjenejaquemavɔ pɔcayoca ɔi papeyocare Tesalónica ́amicɔrii marocavɔre, aru pɔcayoca ɔi papeyocare Corinto ́amicɔrii marocavɔre, aru ɔi papeyocare Galacia ́amicɔrijoborɔcavɔre máre, ɔi toivaicɔjequiye jipocai Tercio b́acɔre iyoca papeyocare Roma ́amicɔrii marocavɔre (16:22). Pablo b́acu soyɔrejaquemavɔ ́ure toivacaipɔescɔ b́acɔre aipe ɔi toivacaquiye b́aquede diyocare. Toivaicɔjenejaquemavɔ diyocare ́aniɔjɔna b́aquede 56-57 d.C., ýobescɔe ɔi cɔcɔnɔiyede, soyɔcɔyɔ Jesús ɔi ýavaiye méne. Majidivɔ ne dáriaiyere, cɔrejaquemavɔ Grecia ́amicɔrijoborɔi, Corinto ́amicɔrii maroi, o areno i maro dijoborɔcáimari ɔi toivaicɔjeiyede diyocare.

Diyocaque Pablo b́acu soyɔrejaquemavɔ caivɔ pɔeva ne boropateiyede J́umenijicɔi j́ainore, Jesucristoi boropatebede J́umenijicɔi j́ainore, pɔeva ne boropatebede J́umenijicɔi j́ainore jɔ aivɔ baru Jesucristore, aru Jesucristoi boropatebede ́aimarare ́aiye jaɔrɔre ýope J́umenijicɔi ɔrɔre

Espíritu Santoi cađateiyeque.

*Pablo ñi meaicōjeino Romacavure
(Mt 1.1; 12.23)*

¹ Yñ, Pablo, toivaicōjeivñ apesñre iyoca paper-ayocare mñja Roma ãmicariĩmarocavure. Jesucristore memecayñbu yñ. Jñmenijicñ beorĩ epeibi yñre Jesús ñi yávaiye méne beorĩ soyñicōjeimare, ji soyñquiyere ayñ ñi yávaiye méne, meadaiyede caivñ pōevare.

² Javede iye yávaiye méne Jñmenijicñ, “Yóre jãve đacacñyñtu yñ pōevare”, arejaquemavñ. Aru toivaicōjenejaquemavñ ina ñi yávaiyede soyñcaipōeva mácavure diede, ñi yávaiyede. ³ Iye yávaiye méque Jñmenijicñ soyñibi mamacñi borore. Ĕi mácñ, ñai cñcñ cainñmñ, pōetedejaquemavñ ãmñvare ijãravñi. Jñmenijicñi mácñ, maje jabocñ Jesucristo, ñai jabocñ David bácnĩ pãramecñbe ã. Que baru Jesucristo pōecñbe, ñi ãmñvare ãrojæ boje. ⁴ Ubenita Jñmenijicñ jãđovaimi parũrõreca caivñ pōevare maje jabocñ Jesucristo mamacñre. Jñmenijicñ jãđovarejaquemavñ diede jãveneca ñi nacovaiye báquede Jesucristore yainore jarñvarĩ. Que baru Jesucristo Jñmenijicñi mácñbe, ñi ãmñre me cñe boje. ⁵ Jñmenijicñ Jesucristore epede đaibi ññjare Jesús ñi yávaiye méne beorĩ soyñicōjeimarare, ñi mearo đacaiye boje bojecñbeda, ññje soyñãjiyere ayñ caino joborõcavure, ne jñ arãjiyere ayñ Jesús ñi yávaiye méne, ne đarãjiyere ayñ ñi arõpe, apevñ máre ne jñajiyere ayñ mearore úre. ⁶ Aru mñja máre

nácavubu. Jesucristo ñi beoimaratamu mąja. Ɔ jinamu mąja.

⁷ Caivn mąjare, Jąmenijicai ɔmarare, Romacavnre, Jąmenijicn beorejaquemavn mąjare ɔ jina mąrajivnre. Majeracn Jąmenijicn, maje jabocn Jesucristomaque, mearo ɔcajacnři mąjare bojecnbeda ñi me boje. Aru torojnři cvre ɔajacnři mąjare cąrijimevna.

*Pablo ñi jącnńiyńđ Romacavnre
(Hch 19.21)*

⁸ Mamarńmre cońiyvn mąjare yóre: Caivn ijāravacavn járiavubu mąje borore, mąje jn aiye boje Jesucristore. Que baru ɔn jývubu torojńede Jąmenijicvre ñńje baju ńđque mąje jn aiye boje ńre. Jesucristobe cadateni, “Pńeno baju meacnbu mń”, Jąmenijicvre ɔvre are ɔavn, obedivn pđeva ne járiaiye boje mąje jn aiyede Jesucristore. ⁹ ɔn memecayvb Jąmenijicvre ji ńmei ji bueiyede pđevare ñi yávaiye méne Jesucristorā. Cainńmna ji cońiyede Jąmenijicnque jńniacavayvb mąjare. Jąmenijicnvacari majibi jńve ji cońiyede. ¹⁰ Javemiareca jącnńiyńřiđuivn ɔn mąjare. Que baru jńniavayvb Jąmenijicvre, ñi jńre ɔacnńre ɔaquiyere avn mąjare. Aru ñi ńřiburu, jącnńicńyńmu mąjare. ¹¹ Pare jńiyvn mąjare, cadatecńy mąjare yóre ñai Espńritu Santoi cadateiyere ɔvre, mąje pńeno pararıńme cńvarąjyere avn mąje jn aiyede Jesúsre. ¹² Yóre avvb ɔn: Mąja máre ɔvre cadatenajaramu. Aru mąjare máre ɔn cadatecńyńmu. Aru cńináturń torojńrivn cadatenajarevn maje bajumia.

13 Mɔja, jɔvɔ, majjarã iyede: Obedinɔmɔa jãcɔnɔiɔyɔrɔducacɔ yɔ mɔjare, buescɔyɔ mɔjacavɔre mارة, ne jɔ arãjiyere ayɔ Jesúre nóre ji bueiyepedeca arenoa ãmaroai areyajuboacavɔre, ne jɔ arãjiyere ayɔ napedeca. Æbenita nɔrɔ bɔojabevɔ yɔ mɔje yebare cارة. 14 Soyɔiye jayvɔ yɔre Jɔmenijicɔi yávaiye méne caivɔ rðevare, ina yávaiɔvɔre ñɔje yávaicamuare aru ina apescamuare yávaiɔvɔre mارة, aru majidivɔre aru majibevɔre mارة. 15 Que baru yácarpũravɔ ðetubevɔ bueiyɔcɔ iye yávaiye méne mɔjare, Romacavɔre, mارة.

*Pablo ãi soyɔino Jɔmenijicɔi yávaiye me parɔéde
(Mr 8.38; 1 Co 1.18; Gá 3.11; He 10.35)*

16 Cɔyebevɔ yɔ Jesús ãi yávaiye méne soyɔyɔ. Jáve majivɔ yɔ caivɔ rðeva ne járiaru diede, aru ne jɔ aru Jesúre, Jɔmenijicɔ meadacɔyɔre náre ãi parɔéque. Mamarɔmɔre Jɔmenijicɔ meadaiyɔrejaquemavɔ judíovare caivɔ jipocamia. Æbenita caride ã meadaiyɔbi judíova ãnevɔre mارة. 17 Jɔmenijicɔi yávaiye méque coreóvaivɔbu aipe ðarɔ Jɔmenijicɔ “Boropatebevɔ mɔja ji jáinore”, ãi aiyede majare. Jɔmenijicɔ yóre ðacaibi ina Jesúre jɔ aivɔre. Cũinájãravɔ ne járiaiyede ãi yávaiyede jɔ adama úre. Aru no yóboi caijãravɔa jɔ adama úre cainɔmɔa. Javede yóre arɔ, Jɔmenijicɔ toivaicðjenejaquemavɔ ãi yávaiyede: “Ina Jɔmenijicɔi boropatebede ðaimara mácavɔ ne jɔ aye boje úre, arɔrãjivɔbu cainɔmɔa. Que baru coatede ðabemara márãjivɔbu na Jɔmenijicɔre jarɔvarɔ”, toivaicðjenejaquemavɔ Jɔmenijicɔ.

*Pablo ñi coyũino põeva ne ãmeina ðaiyede
(Ef4.17-18)*

¹⁸ Jũmenijicũ cavarõ mearocacũ jorojĩni jãimi põevare ne puedabe boje úre aru ne ãmeina teiye boje apevũque. Que baru Jũmenijicũ ñãjine ðaibi náre ne ãrũmetede ðaiye boje ne bajumia Jũmenijicũ yávaiyede jãvene. ¹⁹ Põeva coreóvarĩ bũojadama apejĩnore aipe ãrojacũre Jũmenijicũre. Úvacari jãdovaimi náre aipe coreóvarĩ bũojarãjivũre aipe ãrojacũre úre. Que teni cuedaibi náre, ne coreóvarãjiyepẽ ayũ úre. ²⁰ Jũmenijicũre ñame bũojarĩ jãmema. Úbenita jãinomũ ñi parũéde cũiméne. Que baru Jũmenijicũ caiyede cuedajãravũ bácarõmata pũ caride máre, caivũ põeva coreóvarĩ bũojadama aipe ãrojacũre Jũmenijicũre aru ñi parũéde máre, ñi cuedaiye boje. Jũmenijicũ ðaiye báquede jãri, caivũ coreóvaivũbu úre. Que baru ñi põevare ñãjine ðaiyede ñame “Jũmenijicũre coreóvabetcacũ yũ” arĩ bũojabenama na.

²¹ Põeva coreóvadama ñai Jũmenijicũ parũcũ baju cũcũre. Úbenita mearore jíbenama úre pũeno baju meacũre. Aru torojũede máre jíbenama úre. “Meacũbu mũ”, aru “Meavũ mi ðacaiyede ñũjare”, ye abenama úre. Quénora úbenina dápiadama na. Aru jápiarĩ coreóvabenama na. Aru ãme matũiye dápiadama na ãrũmevũre. ²² “Me coreóvaivũbu ñũja”, arĩduyama na. Úbenita que aivũvacari ãrũmevũ tede nũñama na. ²³ Dajocadama na ne mearore jíyede Jũmenijicũre, ñai cainũmũa cũcũre. Quénora mearore jíyama na pẽpeimarare,

ne pũruáque ðaimara mácvare, yópe yaináivure majapedeca, arevũ ãmãvare, aru arevũ míjinape, arevũ ãimarape, aru arevũ papeivũpe paivũre máre.

²⁴ Ne Jũmenijicũre dajocaiye boje, Jũmenijicũ máre dajocaiibi náre, ne ðarãjiyere ayũ yópe ne ãmeina ðaiyũere. Que teni põeva cũyojarõ vaiye báque boje urredõ ijetede ðaðama na ne bajure.

²⁵ Jũ aiyũbenama iye yávaiyede jãvene Jũmenijicũrã. Quénora jũ adama borocũede. Mearore jíyama aru pueðaðama Jũmenijicũi cũedaiye báquede. Æbenita Jũmenijicũre, caiyede ðayũ bácũre, pueðabeni mearore jíbenama na. Aru ðarĩ jãðovamenama ne pueðaiyede úre. Æbenita mearore jíye jaũvũ Jũmenijicũre caivũ, aru cainũmãa. Quédecabu.

²⁶ Que baru Jũmenijicũ dajocaiibi náre, ne cãvarãjiyere ayũ ne ãmeina ðaiyũede aru ne cũyojarõre máre ðarãjiyere ayũ. Que teni nomiva ãmeina ðaðama ne bajure. Dajocarĩ ãmãvaque ne ðájũroede, ðaðama ne bajumia arevũ nomivaque.

²⁷ Aru ãmãva máre nopedeca ãmeina ðaðama ne bajure. Parũrõreca ãma arevũ ãmãvare. Dajocarĩ nomivaque ne ðájũroede, ðaðama ne bajumia arevũ ãmãvaque. Cũyojarõ bajubu nópe ne ðaino. Que baru ijetede ðaðama na ne bajure, ne ãmeina ðaiye boje.

²⁸ Põeva majibenama Jũmenijicũre. Ne Jũmenijicũi yávaiyede jãvene coyũiyede járiaiyũbe báque boje, Jũmenijicũ dajocaiibi náre, ne ðarãjiyere ayũ yópe ne ãmeina pũeno baju ðare nũiye urõpe, ãmeno vainãjiyere ayũ. ²⁹ Quédata cainũmãa ãmeina baju ðaðama na. ãmeina ðarĩ,

aprevure máre dare ðaiyuma na. Jesuma na pueno urarõ ne cunaede. ãmeina dápiadama aprevure, ðaiyurivn náre ãmenore. Jorojĩnama na. Põevare boarĩ jaruvaðama na. Jararĩ pare, ãdamateiyuma na. Jujovaðama na. ãmeina ãrojama ne baju. Yávaðama járiabenoĩ ãmenore aprevui borore. ³⁰ Couyama ãmenore caivn ne járiainoi aprevui borore. ãmeina jáðama Jūmenijicure, aru Jūmenijicn máre náre ãmeina jáimi. Ye baju ãmeta aprevure. Dápiadama ne baju “¿Meara márica aprevn pueno?” Aru, “Mearatamu ñja aprevn pueno”, aðama na. Mamae ãmeina teiyede cuedaðama na. Jn abenama nébcunvare. ³¹ Járiarĩ majibenama na. Ðabenama nóre “Ðarãjivn”, ne aiye báquere. Aprevure jáiyubenama na, aru névn bajure, ne cūramicavure máre ubema na. Aprevn ne ãmeina ðaiyede náre, pueno bajura ðarĩ ãrumeteiyubenama na. Aru aprevure máre cõmaje ãroje jáiyubenama na. ³² Majima me bajureca Jūmenijicn ñájicõjeñure ñi ðaicõjeiyeque caivn yóre ãmeina ðaivure. Coavacuyume náre úre jarunarĩ, ne ãmeina teiye boje. Ubenita pueno urarõ dare nuñama na. Aru torojurivn me jáðama aprevn ãmeina teivure náre ãmeina ðaivure. Aru, “Me ðaðama”, aðama na ne borore.

2

Jūmenijicn ñi coynino põevare ne ðaiye méne o ãmene

(Mt 7.1; 16.27; Lc 6.37; 2 Tĩ 4.14)

¹ Mn ayv baru aprevn ne borore, “Ñájiye javvn náre ne ãmeina teiye boje”, arĩ buojabevn “ãmeina

đabevu yu. Que baru ñájiye jaubevu yure". Mi coreóvayede apevu ne ãmeina teiyede, mu máre pđescurecabu. Que baru napedeca ãmeina đayubu mu. Que baru "Apevure ñájiye jauvu" mi aru, "Yure máre ñájiye jauvu", ainopebu no. ² Majivu maja jāveque Jūmenijicu ñájine đayure caivu ina nóre ãmeina đaivure. ³ Jūmenijicui aru apevure "Ñájinajaramu muja muje ãmeina teiye boje", dáriabejacu mu, pđescure, mi náre cūináturu teiyede Jūmenijicu abescuyure mure máre, "Ñájiycuyumu mu mi ãmeina teiye boje". Nóre jāve acuyume mure. Aru, "¿Ñájimecūva vaiquídica?" arī dáriabejacu mu, mi ãmeina teiye boje. Jūmenijicu jāve ñájine đascuyume mure máre. ⁴ Puedabescure tebejacu mu Jūmenijicure, ũi pare mearo cūiméno boje. Jūmenijicu cōmaje āroje jāimi mure. Dūibajīena narini coreibi mure. Coreóvajacu mu jāve Jūmenijicu meacure máque, ũi ue boje mi jaruvaquiyede mi ãmeina teiyede. Mi oatuvaiye boje, mearo đacacuyume mure. ⁵ Ūbenita mi ãmeūme boje, āmeredabu mu. Đaiyubevu mu yóre Jūmenijicui urđore. Ūre járiaiyubevu aru mi đaiyede máre oatuvaiyubevu mu. Que teni pñeno āmeno baju đayubu mu mi pñeno urarō baju ñájiquiyede Jūmenijicui ñájiovaquijāravu baquinói pđevare, ne ãmeina teiye boje. Dijāravu baquinói caivu pđevare Jūmenijicu jāscuyume cūináturu. Aru jorojīni jāri, ñájine đacacuyume náre, ne ãmeina teiye boje. ⁶ Dijāravu baquinói Jūmenijicu bojedacuyume caivu pđevare náre coapa yóre ne đaiye báquepedeca ijāravure.

⁷ Pđeva cainymua mearo đaivu baru apevure,

aru uriṽu baru Jūmenijic̃u đaquiyere aiṽu náre meara baju yóre ũi ur̃õpe, aru uriṽu baru Jūmenijic̃u soỹuquiyere aiṽu náre “Mearo đaiṽubu m̃ja” ainore máre, aru uriṽu baru Jūmenijic̃u ar̃ure đaquiyere aiṽu náre caiñum̃ua, ne coatebenajiyere aỹu úre jar̃varĩ, nárecabu Jūmenijic̃u care đaquimara j̃araṽu cūiméj̃araṽu baquinóre úque. ⁸ Ūbenita p̃õeva ne ur̃õpe caiñum̃ua đaiṽu baru Jūmenijic̃u ur̃õ p̃eno, aru d̃ariabeṽu baru Jūmenijic̃ure, j̃ariaỹubeṽu baru ũi yávaiyede j̃avene, aru j̃u abeṽu baru úre, quéda đaiṽu baru āmenore caiñum̃ua, āmeina đar̃ajiṽu, nárecabu Jūmenijic̃u joroj̃ĩni ñájine đaquimara pare. ⁹ Caiṽu ina p̃õeva āmeina đaiṽu ñájinajarama aru ch̃orajarama, jud̃iova mamar̃um̃ure caiṽu jipocamia, aru jud̃iova āmeṽu máre. ¹⁰ Ūbenita caiṽu ina p̃õeva mearare, Jūmenijic̃u đac̃uỹume náre coapa meara baju yóre ũi ur̃õpe. Aru soỹuc̃uỹume náre, “Mearo đaiṽubu m̃ja”. Aru c̃arjimeṽuva me care đac̃uỹume náre máre, jud̃iovare mamar̃um̃ure caiṽu jipocamia, aru jud̃iova āmeṽure máre.

¹¹ Que baru Jūmenijic̃u j̃aimi cūinátur̃u caiṽu p̃õevare. ¹² Jud̃iova āmeṽu, c̃uvabeṽu Jūmenijic̃u đaic̃õjeiyede ũi soỹuie báquede Moisés bácare, bíjar̃ajarama na coapa ne āmeina teiye boje, die đaic̃õjeiyede majibeṽuva. Que teni nácap̃ur̃aṽu coatede đaimara m̃arajiṽubu Jūmenijic̃ure jar̃varĩ, ne āmeina teiye boje. Ūbenita jud̃iovare, c̃uvariṽure Jūmenijic̃u đaic̃õjeiyede ũi soỹuie báquede Moisés bácare, Jūmenijic̃u ñájine đac̃uỹume náre coapa ne āmeina teiye boje, ne đabe boje yóre iye đaic̃õjeiye soỹuiyere.

Que teni nácapũravu máre coatete daimara márajivubu Jūmenijicure jaruvarĩ, ne ãmeina teiye boje. ¹³ Jūmenijicu abebi “Boropatebevũ mũa ji jãinore”, ina ũi ãaicõjeiye báquede coyuiyede jápiaivu bácvareca ãabevũva yópe ũi ãaicõjeiye báquepe. Quénora Jūmenijicu ajebu “Boropatebevũ mũa ji jãinore”, caivu inare yópe ũi ãaicõjeiye báquepe ãajurorivure.

¹⁴ Ina judíova ãmevu cvabema Jūmenijicui ãaicõjeiye ũi coyuiye báquede Moisés bácvure. Ũbenita apenũũa ãadama na yópe Jūmenijicui ãaicõjeiye báquepe, Jūmenijicui cvẽdaiye báque boje náre ne mearo dápiayequẽ. Que ãarĩ jãdovadama na ne coreóvayede ne ũmei mearore Jūmenijicui jáiyede aru ãmenore máre, cvabevũvacari iye Jūmenijicui ãaicõjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés bácvure. ¹⁵ Ne ãaiyeque jãdovadama na ne coreóvayede ne ũmei aipe ãrojaene Jūmenijicui ãaicõjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés bácvure. Apenũũa “Boropatebevũ yũ” aru apenũũa “Boropateivũ yũ”, ne arĩ dápiayequẽ jãdovadama na ne jãve coreóvayede diede. Aru ne dápiayequẽ máre jãdovadama na diede. Que baru apenũũa arĩ dápiadama ne baju “Mearore ãayũbu yũ”, aru apenũũa “Ãmenore ãayũbu yũ”, arĩ dápiadama na.

¹⁶ Que teni iye Jūmenijicui bojedaiye põevare ne ãaiye báque boje vaiquiye bu yópe ji yávaiye méne coyuiyere Jūmenijicui ñájiovaquijãravũ baquinói põevare, ne ãmeina teiye boje. Dijãravũ baquinói Jūmenijicu Jesucristore ñájine ãaicõjecuyũme põevare, ne yaveni ãmeina dápiayẽ boje aru ne

yaveni ãmeina ðaiye báque boje máre. Nopedeca coуубу уи Jūmenijicui yávaiye méne.

Judíova ne ðaiyurō yóre Jūmenijicui ðaicōjeiyede ũi coуиye báquere Moisés básure

¹⁷ Mъjacarŭravu ađavũ “Judíovabu ñъja”. Aru, “Jūmenijicu mearo ðacacуube ñъjare, ñъje cъvae boje ũi ðaicōjeiyede ũi coуиye báquede Moisés básure”, arĩ dáriadavũ мъja. Aru coууyavũ мъja arevure, “Ñъjarecabu Jūmenijicu jina. Ёi beoimaratamu ñъja”. ¹⁸ Aru ađavũ мъja, “Majidivubu Jūmenijicui urōre ñъje ðarãjinore”. Aru ađavũ мъja yóre: “Majidivubu mearore aru ãmenore máre pōeva ne ðarãjinore. Que baru beoiye jaуvу náre mearo bajure. Diede majidivubu, ñъje bueiye boje Jūmenijicui ðaicōjeiyede ũi coуиye báquede Moisés básure”, arĩ dáriadavũ мъja. ¹⁹ Mъja bueni бuojarĩduyavũ bueiyede jãvene ina majibevure, yóre ñai jãñу нувaiyere jãri eabevure. Yóre arĩ, coууyavũ мъja: “Arevure, majibevure, me majide ðaivubu ñъja. Náre bueivubu ne coreóvabede, ne jãri eabevure mautebenajiyere aivу”. Aru мъja cadateni бuojarĩduyavũ ina mearore coreóvabevure, ne coreóvarãjiyere aivу diede, nópe ñai pēoinore cъvacу cadateiyere ñeminoi cъrivure. Yóre arĩ, coууyavũ мъja: “Arevure coreóvabevure me cadateivubu ñъja. Náre cadateivubu ne ñeminoi cъrivure mautebenajiyere aivу”. ²⁰ Aru мъja ađavũ yóre: “Ñъja bueivubu ina majiéde eabevure, ne mearore majinajiyere aivу. Aru bueivubu ina majibevure máre, ne coreóvarãjiyere aivу”, ađavũ мъja. Mъja arĩ dáriadavũ мъje cъvae

boje Jūmenijicūi daicōjeiyede ūi coyūiye báquede Moisés bācure me majidivū caiyede aru caiye mūje majiéde jāvene.

21 ¿Mūja bueivū arevūre, aipe teni dabevūgū mūja yópe mūje bueiyepe? Mūja “Ñavamejara” aivūvacari arevūre, mūja máre ñavađavū mūja.

22 Mūja “Đabejarā āmeina mūjemarebūscūvare jarūvarī” aivūvacari arevūre, mūja máre dađavū āmeina mūjemarebūscūvare jarūvarī. Mūja ūbevūvacari pēpeimarare, mūja máre pueđabenamu Jūmenijicūre aru ū jiede máre.

23 “Ñūja judíova mearamu arevū pūeno, ñūje cūvae boje Jūmenijicūi daicōjeiyede ūi coyūiye báquede Moisés bācure”, ađavū mūja. Ūbenita nópe aivūvacari pueđabevū āmeina yávađavū mūja Jūmenijicūre, jū abevū ūi daicōjeiyede. 24 Javede yópe arī, Jūmenijicū toivaicōjeneaquemavū ūi yávaiyede: “Ina pōeva judíova āmevū āmeina yávađama Jūmenijicūre, mūje āmeina đarī jāđovaiye boje”, arī toivaicōjeneaquemavū.

25 Mūje jū aru Jūmenijicūi daicōjeiyede ūi coyūiye báquede Moisés bācure, cadateivū mūjare mūje ūmūva cajede buraicōjeiye, mūje majinajiyere aivū mūja Jūmenijicū jinare. Ūbenita mūje jū abedu iye Jūmenijicūi daicōjeiye báquede, ye cadatebevū mūjare iye cajede buraicōjeiye. 26 Ina judíova āmevū buraicōjemema ne cajede. Ūbenita ne đare yópe Jūmenijicūi daicōjeiyede ūi coyūiye báquere Moisés bācure, majibevūva diede, Jūmenijicū jāve jāimi náre cūináturū ūi jāiyere mūja judíovare, mūje cajede buraicōjeivūpedeca. 27 Mūjacarpūravū cūvarivūbu iye Jūmenijicūi daicōjeiyede ūi coyūiye

báquede Moisés b́acure, aru buraicōjeiv̄abu máre m̄aje cajede. Ūbenita ye đabev̄u m̄aja yópe J̄amenijic̄ai đaicōjeiyere. Quénora j̄u abev̄u diede. Que baru apev̄u, judíova āmev̄u, ne cajede buraicōjemev̄ureca, ne đaiyede yópe J̄amenijic̄ai đaicōjeiye ūi coȳuiye báquepe Moisés b́acure, ne boro coȳuĩ adaimara ḿarajiv̄abu m̄aja, judíova, J̄amenijic̄ai ñájine đarãjiyere aiv̄u m̄ajare, m̄aje j̄u abe boje die đaicōjeiyede.

28 Ina p̄oeva aiv̄u baru “Ýbu judíovacac̄u, mearore jíȳu J̄amenijic̄ure”, caiv̄u ina judíova baju āmema na. Aru ina ne cajede buraicōjeiv̄u, J̄amenijic̄u jina tenajiye boje, caiv̄u ina máre judíova baju āmeni, J̄amenijic̄u jina āmema na.

29 Ūbenita ina p̄oeva mearore jíȳu J̄amenijic̄ure judíova bajupe j̄u adama J̄amenijic̄ure ne ūmei. Ina p̄oeva J̄amenijic̄ai đaicōjeiyere buraicōjeiv̄u ne cajede, caiv̄u ina judíova baju āmema na. Ūbenita ina p̄oeware J̄amenijic̄ai Espíritu oat̄avacaȳube ne ūmene, đac̄ȳu náre J̄amenijic̄u jinava. Nárecabu judíova baju. Que baru nárecabu mearore b̄ojarĩ jíȳu J̄amenijic̄ure j̄ave, ūi cađateiye boje. Ne baju đaiyeque b̄ojabema jíȳu mearore J̄amenijic̄ure.

3

1-2 Aru ap̄ec̄u ūi aru ȳure: “Caiv̄u majidiv̄abu ina judíovare J̄amenijic̄ai beoimara ḿacav̄ure. ¿Mí dápiaru, ina judíova meari apev̄u p̄ueno aru ne cajede buraicōjeiye cađatebedi náre?” yópe arĩ, coȳjebu ȳu: “J́j̄u. Yópe aȳabuic̄u ȳu. P̄oecu judíovacac̄u baru, pare meav̄u áre. Aru cajede buraicōjeiye pare cađateiv̄u judíovare, ne nópe

jãđovaiye boje Jãmenijicũ jinare. Mamarũmũre Jãmenijicũ jĩdejaquemavũ judĩovare ãi yãvaiyede, maje jũ arĩ, aru buenĩ arevũre, meadarĩ core-najiyere ayũ diede”. Que ajebu yũ. ³⁻⁴ Ëbenita apesũ ãi aru yũre: “Arevũ judĩova jũ abema Jãmenijicũ yãvaiyede. ¿Ne jũ abe boje, đabecũyũba Jãmenijicũ nõpe ãi aiye bãquepedeca?” yõpe arĩ, soyũjebu yũ: “¡Bi, ye que ãmevũ! ¡Aipinũmũ vaibẽjarõri nõpe! Jãmenijicũ jãve đacũyũme yõpe ãi aiye bãquepedeca. Caivũ põeva ne borocũru, Jãmenijicũcapũravũ cainũmũa borocũbecũbe ã”. Javede yõpe arĩ, toivaicõjenejaquemavũ Jãmenijicũ ãi yãvaiyede:

Mi ñãjine đaiyede yũre ji jũ abe boje mũre, arevũ jãivũ aipe đarĩ ñãjine đayũre yũre, pueđarĩ mũre arãjarama na mi borore: “Đaibi yõpe ãi aiye bãquepedeca majare. Borocũcũ ãmemi ã”, arĩ toivaicõjenejaquemavũ.

⁵ ¿Aru apesũ ãi aru yũre: “Maja judĩova maje đabede yõpe Jãmenijicũ đaicõjeiye bãquepe majare, jãđovaivũbu Jãmenijicũcapũravũre pũeno meacsũ bajure ãi jãve đaiyede yõpe ãi aiye bãquepedeca cainũmũa, mearo đayũre põeva ne mearo đabede”, aipe aji yũ? ¿Aji yõpe arevũ põeva ne aiyere, “Jãmenijicũcapũravũ jorojĩni jãri, ñãjine đayũ baru majare, judĩovare, ãi ñãjiovaquijãravũ baquinõi põevare, ne ãmeina teiye boje, ãmenore đayũ bãjebu ã”? ⁶ ¡Bi, ye que ãmevũ! ¡Aipinũmũ vaibẽjarõri nõpe! Jãve maru no, Jãmenijicũ ye ñãjine đarĩ bũojabejebu ijãravũcacũre cũinãcũra yõpe ãi ãmeina teiyepedeca. ⁷ Cũinãcũ põesũ ãi jĩnoque mearore pẽpeimarare ãi coreõvare đaru

põevare uringõ baju Jūmenijicū meacūre caivū rueno, jāve Jūmenijicū ñājine đacūyūme úre, ũi que đaiye boje. ⁸ Que baru maje āmeina đaiyede maje coreóvare đaru Jūmenijicūre rueno meacu bajure, arevū pōeva yópe adama: “Āmeina đarājarevū, Jūmenijicū ũi jāđovaquiyere aivū majare meacu bajure caivū rueno”, adama na. Arevū pōeva boro coyūñi adarīduyama yūre, ji nópe aiye boje. Que aivū, borocūma yūre. Jūmenijicū ñājine đacūyūme ina borocūrivūre yópe náre ñājine đaiye jauépe, ne que aiye báque boje.

Caivū pōeva maje boropateino maje āmeina teiye boje

(Gá 2.16)

⁹ ¿Mearama maja judíova arevū rueno Jūmenijicūi jāinore? ¡Que āmevū! Jave jāri coreóvaivūbu judíovare aru judíova āmevūre máre, caivū cūinátūgū āmeina teivūre. Caivū ijāravūcavū maje āmeina đaiyūe boje cōjeimarape cūrivūbu. ¹⁰ Yópe arī javede Jūmenijicū toivaicōjenejaquemavū ũi yávaiyede:

Põescū cūbebi meacu Jūmenijicūi jāinore. Ye cūinácū páyū cūbebi. ¹¹ Caivū pōeva coreóvabenama mearore. Aru caivū pōeva Jūmenijicū jina máre teiyūbenama. ¹² Caivū pōeva dajocadama Jūmenijicūre, ārūmetedama úre. Mamatedama caivū cūinátūgū. Ye cōmaje āroje jāmeni arevūre cadatebenama náre. Ñame đabenama mearore. Ye cūinácū páyū cūbebi. ¹³ Ne jījecamu yópe pōetōcu voitōcupebu. Que baru ne yávaiyeque jorojīne đadama

Jūmenijicure. Borocurivū yávadama apevure, jūjovarãjivū. Ne yávaiye yópe ãđai jĩmape paiyebu. Que baru ne yávaiyeque ãmetede đadama apevure. ¹⁴ Āmeina đarĩ yávadama apevure, ijivū ne yávaiye. ¹⁵ Que baru cãrijĩñama boarĩ jaruvaiyurivū pōevare. ¹⁶ Āri ne nuinoi ñájine đadama pōevare, aru mamatede đadama, aru chĩore đadama náre. ¹⁷ Torojure đabeni aru cãrijine đadama pōevare. ¹⁸ Ye cūinájino quĩjinoreca pueđabenama Jūmenijicure máre, arĩ toivaicōjenejaquemavū.

¹⁹ Majidivūbu maja caiye iye Jūmenijicui đaicōjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés bácure toivacaino mácarōre caivū maja judíovare, maje majinajiyere ayū majare máre āmeina teivure. Caivū bi arãjarama Jūmenijicui jãinoi ũi ñájiovaquijãravū baquinói pōevare, ne majié boje ñájiye jaũrōre náre, ne đabe báque boje yópe Jūmenijicui đaicōjeiye báquepe. ²⁰ Iye đaicōjeiyeque ñame boropatebema Jūmenijicui jãinore. Quénora iye đaicōjeiyeque pōeva coreóvaivūbu caivure āmena matuiyede.

Jūmenijicū ũi jãino pōevare boropatebevūpe ne ju aiyede Jesucristore
(Gá 2.16; 3.20)

²¹ Ūbenita caride Jūmenijicū coreóvare đabi majare aipe đarĩ coyurĩ buojayure pōevare “Boropatebevū mūja ji jãinore”, Jesucristoi đaiye báque boje. Aru yópe đacaibi majare ũi đaicōjeiye báquede đabecūva. Ūbenita Jūmenijicui đaicōjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés bácure aru

ina Jūmenijicūi yāvaiyede coyūcaipõeva mácavū ne toivaiye báquede máre javede coyūrejaquemavū aipe đacūyūre Jūmenijicū diede. ²² Jūmenijicū coyūibi põevare “Boropatebevū mūja ji jāinore”, ne jū aiyede Jesucristore. Caivū põeva cūináturūtamu. Que baru Jūmenijicū nóre coyūibi caivūre Jesucristore jū aivūre.

²³ Maja caivū põeva āmene đaivūbu maja. Que baru nóre đaivūre Jūmenijicū “Boropatebevū mūja”, abecūbe majare, maje đabe boje yóre ũi ũrõpe. ²⁴ Ũbenita Jūmenijicūrecabe pūeno meacū baju. Que baru jíyūbe mearore bojecūbeda. Que teni coyūibi “Boropatebevū mūja ji jāinore” caivū majare, maje Jesucristore jū aiyede. Nóre bojecūbeno đarī, Jesús űájine đabede đaibi majare, maje āmeina teiye boje yóre põecu ũi yebacacūre bojedarī űyere, ũi đajocaquiyere ayū ũi memeino āmeno baju bácarõre.

²⁵ Jūmenijicū jorojīni jāimi maje āmeina teiyede. Que baru đajocacūyū ũi jorojīyede, darorejaquemavū Jesucristore, ũi űájiquiyere ayū põeva ne āmeina teiye boje. Que baru Jesucristo yaidéjaquemavū maje yaijūroede. Que teni ũi jiveque bojedarejaquemavū põevare ne āmeina teiyede. Jesús ũi yaiye báque boje, Jūmenijicūcapūravū ārūmeteibi maje āmeina teiyede caivū maja Jesucristore jū aivūre. Jūmenijicū yóre vaidé đarejaquemavū, jāđovacūyū aipe đarī coyūgī buojayū põevare “Boropatebevū mūja ji jāinore”.

Jipocamia Jūmenijicū majidejaquemavū đarocūyū Jesucristore, ũi bojedaquiyere ayū põeva ne āmeina teiyede. Que baru Jūmenijicū

napinejaquemavᵛ pōeva ne āmeina ḑaiyede. Yópe ñájine ḑabecᵛyᵛpe vaidéjaquemavᵛ ne āmeina teiyede. ²⁶ ᵂbenita caride Jūmenijicᵛ quéda vaibébi pōeva ne āmeina teiyede. Quénora āmeina teiyede bojedaibi ᵛ, jáḑovacᵛyᵛ pōevare boropatebevᵛre ᵛi jáinoi. Que teni Jūmenijicᵛ coreóvare ḑaibi ᵛi ḑaino pᵛeno mearo bajure, “Boropatebevᵛ” ayᵛ caivᵛ Jesucristore jᵛ aivᵛre.

²⁷ ¿Caride “Boropatebevᵛ maja”, arī majidi maja, mᵛje dápiaru? Nópe arī majibevᵛ maja. ¿Aipe teni diede nópe arī majibedi maja? ¿Jūmenijicᵛi ḑaicōjeiyepere ḑarī cōmajidu, “Boropatebevᵛ” abecᵛyᵛba Jūmenijicᵛ majare? ¡Que āmevᵛ! Maja ḑarī bᵛojabevᵛ yópe caiye Jūmenijicᵛi ḑaicōjeiyepere cainᵛmᵛ. ᵂbenita pōecᵛ ᵛi jᵛ aru Jesucristore, Jūmenijicᵛvacari boropatebede ḑacᵛyᵛme áre ᵛi jáinoi. ²⁸ Pōecᵛ cᵛbebi Jūmenijicᵛ “Boropatebecᵛbu mᵛ” ᵛi aimᵛ, Jūmenijicᵛi ḑaicōjeiyede ḑaiye boje. Quénora caivᵛ pōeva jᵛ aivᵛre Jesucristore, “Boropatebevᵛ maja ji jáinore” aibi Jūmenijicᵛ. Que baru ácᵛ pōecᵛ cᵛbebi “Meacᵛtamu yᵛ” ayᵛ.

²⁹ ¿Dáriaivᵛarᵛ maja Jūmenijicᵛ ᵛcᵛre judíova quévᵛra ᵛ jinava? Jáve āmevᵛ no. Jūmenijicᵛ ᵛbi judíovare aru judíova āmevᵛre máre ᵛ jinava. ³⁰ Cūináᵛrabe Jūmenijicᵛ. Que baru Jūmenijicᵛ coyᵛibi judíovare “Boropatebevᵛ maja ji jáinore”, maje jᵛ aiyede Jesucristore. Aru quédeca coyᵛibi judíova āmevᵛre máre “Boropatebevᵛ maja ji jáinore”, ne jᵛ aiyede Jesucristore. Que teni Jūmenijicᵛrecabe coyᵛyᵛ caivᵛ majare “Boropatebevᵛ maja”, maje jᵛ

aiyede úre. ³¹ Dinum, ¿coyuvaba maja pðevare ne dajocarãjiyere aivn Jūmenijicni ðaicðjeiyede ũi coyuiye báquede Moisés básure, Jūmenijicni coyuiye boje maja boropatebevure maje jn aiyede Jesucristore? ¡Bi, ye que ámevn! ¡Aipinm vaibéjarðri nóre! Qué Nora caride maje jn aiye boje Jesucristore pñeno baju ðaiyurivabu maja yóre Jūmenijicni ðaicðjeiyede báquere.

4

Abraham mácn darĩ jãðovaino mácarð (Gá 3.6)

¹ Caride mñjare coyquijivn yn aipe Jūmenijicni ðaiye báquede javede maja judíova majeñecu másure, ũi ãmiá Abraham.

² Jūmenijicn ũi coyuru Abraham másure, “Boropatebecnbu mñ ji jãinore”, ũ mácn mearo ðaiye báque boje, Abraham máscarpũravn coyuy bñojajebu, “Yávacari mearo ðaivn ji bajuma”. Æbenita ñame nóre arĩ bñojabema Jūmenijicni jãinore. ³ Aru yóre arĩ, Jūmenijicn toivaicðjenejaquemavn ũi yáviyede: “Abraham jn arejaquemavn Jūmenijicure. Que baru Jūmenijicn coyurejaquemavn úre, ‘Boropatebecnbu mñ ji jãinore’, ũi jn aiye báque boje Jūmenijicure”, arĩ toivaicðjenejaquemavn.

⁴ Ñai jabocn ũi bojedaiyede úre memecaipðescure ũi memecaiye boje, pðescn cubebi “Bojecnbeda jínomu no” ay. Qué Nora caivn majidivabu bojedaiye jaũrðre ñai memecaipðescure. ⁵ Æbenita ina pðeva eaiyubevure boropatebenore Jūmenijicni jãinore ne mearo ðaiyeque, “

‘Boropatebevu mija’, arĩ soyũsũyũme Jũmenijicu ñjare, ñje ðaiye boje”, arĩ dáriabenama na. Quénora “Ñija ju aivũbu Jũmenijicure, ñai soyũyũre p̃eva boropatebevre ne ju aiyede úre”, arĩ dáriadama. P̃eva nópe dáriaivũ, ye ne ðabedeca mearore, Jũmenijicũcapũravũ, p̃evare ucũ, soyũibi “Boropatebevu mija ji jãinore”, ne ju aiyede úre.

6 Nopedeca David bácia arĩ toivarejaquemavũ ñai p̃ocũre Jũmenijicũi torojũre ðainore ðabecũreca mearore Jũmenijicu “Boropatebecũbu mũ ji jãinore”, ñi ainore. Yópe arĩ, Jũmenijicu David bácia toivaicõjenejaquemavũ ñi yávaiyede:

7 Ina jãve torojũrivũre, náreca Jũmenijicu ãrumeteibi caiye ne ju abe báquede ñi ðaicõjeiyepe, aru jãmemi ne ãmeina teiyede máre. 8 Aru ñai jãve torojũcure, úreca Jũmenijicu ñi ãmeina teiyede soyũĩ ñájine ðabecũbe, arĩ toivarejaquemavũ David bácia.

Que arĩ, “Jũmenijicu ñájine ðabecũyũme náre ne ãmeina teiye boje”, aiyũõmu.

9 ¿Aru judíova cũinávũva torojũrivũ buojaidi yópe iye David báciai soyũiye báquere? ¿Que ãnevũ! Judíova ãnevũ máre nopedeca jãve torojũĩ buojadama na. Dáriajarã cojedeca Abraham mácure. Jave soyũivũ yũ m̃jare iye Jũmenijicũi toivaicõjeiye báquede ñi yávaiyede: “Abraham ju arejaquemavũ Jũmenijicure. Que baru Jũmenijicu soyũrejaquemavũ úre, ‘Boropatebecũbu mũ ji jãinore’ ”. 10 ¿Aipiyede nópe yávarejaquemari Jũmenijicu Abraham mácure? ¿Jave buraicõjenejaquemari Abraham

máscu ñi cajede dinũmũre? Bi, ñ máscu buraicõjemenejaquemavũ ñi cajede cãreja. Jũmenijicũ nóre yávarẽjaquemavũ ñ máscure ñi cajede buraicõjequiye jipocamia. ¹¹ Que baru Jũmenijicũ nóre yávarĩburu yóboi, Abraham máscu buraicõjenejaquemavũ ñi baju dicajede. Aru ñi yóre buraicõjeiye báque jãđovaiye barejaquémavũ ñre, ñi majiquiyere ayũ ñ máscu Jũmenijicũi coyũimũ máscu boropatebecure ñi jãinoi, Abraham máscu jũ aiye boje Jũmenijicũre.

Que teni caivũ ne cajede buraicõjemevũva jũ aivũre Jũmenijicũre, ñi coyũquiyere aivũ náre boropatebevũre ñi jãinoi, Jũmenijicũ Abraham máscure tede ðarejaquemavũ néñecure ráyũ. ¹² Aru ñ máscu máre majeñescu máscu barejaquémavũ maja cajede buraicõjeivũ bácvũ jũ aivũre Jũmenijicũre. Æbenita majeñescu máscu ãmenejaquemavũ, maje cajede buraicõjeiye báque boje. Quénora majeñescu máscu barejaquémavũ maje jũ aiye boje Jũmenijicũre, nopedeca majeñescu máscu Abraham máscu ñi cãpedeca jũ ayũ Jũmenijicũre ñi cajede buraicõjequiye jipocamia.

*Boropatebeno Jũmenijicũ “Yóre ðacacũyũtu tũre”, ñi aino máscarõ Abraham máscure
(Gá 3.7, 18, 29)*

¹³ Javede Jũmenijicũ arejaquemavũ Abraham máscure yóre: “Mũre aru mipãramena márajivũre mearo ðacacũyũtu yũ. Mipãramena márajivũre jicũyũtu yũ ijãravũre, ne cãvarãjiyere ayũ caivũ ijãravũcavũre”, arejaquemavũ Jũmenijicũ Abraham máscure. Æbenita Jũmenijicũ yóre abedejaquemavũ Abraham máscu ðaiye báque

boje, yópe ùi ðaicõjeiyede ùi coyuiye báquepe Moisés básure. Quéhora Jūmenijicū yópe arejaquemavū Abraham mácuī jū aiyē báquede úre, coyucūyū ùi másure “Voropatebecūbu mū jī jāinore”. Que teni Jūmenijicū mearo ðacacūyū barejaquémavū ùi másure aru caivū arevūre máre úre jū aivūre. ¹⁴ Ūbenita Jūmenijicūi jídu ijārvūre ina ùi ðaicõjeiyede ùi coyuiye báquede Moisés básure cūvarivūre, ne cūvarājiyere ayū diede, ye baju āmejebu pōeva ne jū aiyē Jūmenijicūre aru ye baju āmejebu Jūmenijicū “Yópe mearo ðacacūyūmu”, ùi aiyē báque máre. ¹⁵ Jūmenijicūi ðaicõjeiyē ùi coyuiye báqueque Moisés básure coyūbedejaquemavū “Yópe mearo ðacacūyūmu”, ùi aiyē báquede. Jūmenijicūi ðaicõjeiyē ùi coyuiye báqueque Moisés básure jorojīni jāri, nājine ðayūbe pōevare, ne vainí turī ðaiye boje diede. Ūbenita Jūmenijicūi ðaicõjeiyē ùi coyuiye báque Moisés básure cūbedu, iyede vainí turī ðaiye máre cūbejebu.

¹⁶ Abraham mácuī jū aiyē báquede Jūmenijicūre, Jūmenijicū arejaquemavū ùi másure, “Voropatebecūbu mū jī jāinore”. Que teni jāðovarejaquemavū “Yópe mearo ðacacūyūmu”, ùi aiyē báquede, mearo ðacaiye bojecūbede jāve, caivū Abraham mácuī pāramena mārājivūre. Jūmenijicū nópe ðarejaquemavū ùi meacū baju boje. Aru Jūmenijicū jāve ðacūyūme yópe ùi aiyē báquedeca. Abraham mácuī pāramena mārājivūbu Jūmenijicūi ðaicõjeiyede ùi coyuiye báquede Moisés básure ðabevū. Quéhora Abraham mácuī pāramena mārājivūbu jū aivū Jūmenijicūre, yópe Abraham

máscu j̄m aiye báquepedeca úre. Que baru p̄deva J̄menijic̄u daic̄ojeiyede c̄variv̄re aru p̄deva diede c̄vabev̄re máre, caiv̄m maja J̄menijic̄ure j̄m aiv̄re, majeñescu máscure páȳm barejaquémav̄m Abraham máscu. ¹⁷ Yóre ar̄i, J̄menijic̄u toivaic̄ojenejaquemav̄m apescure ñi yávaiyede: “Ȳm obediya juboacav̄m néñescu mac̄uȳre đasc̄uȳm ȳm m̄re”, arejaquemav̄m J̄menijic̄u Abraham máscure. Que baru J̄menijic̄u nóre aiye boje, ñai Abraham máscu j̄m aim̄m “Yóre đasc̄uȳm”, ñi aino máscar̄o bojesc̄ur̄otamu. J̄menijic̄u nacovaimi yaiv̄m báscav̄re yainore jar̄var̄i, ne ar̄m̄ãjiyere aȳm cojedeca. Aru J̄menijic̄u c̄medaibi ñi daic̄ojeiyequé no j̄pocai c̄be báquede.

¹⁸ Nóre p̄deva ne dáriaiyere, J̄menijic̄u aiye báque Abraham máscure ye b̄ojabequiye barejaquémav̄m. Ëbenita Abraham másc̄ap̄r̄av̄m j̄m ar̄i J̄menijic̄ure napini coredejaquemav̄m. Que teni obediya juboacav̄m néñescu máscure páȳm b̄ojarejaquemav̄m ñ máscu. J̄menijic̄u, yóre ar̄i, toivaic̄ojenejaquemav̄m apescure ñi yávaiyede: “Obediv̄m tenajarama na mip̄aramena már̄ajiv̄m”, arejaquemav̄m J̄menijic̄u Abraham máscure.

¹⁹ Din̄m̄m Abraham máscu pare b̄usc̄u barejaquémav̄m. Qūjino bajura jar̄jav̄ya cien paīj̄m ñi c̄vaquino. Aru ñi j̄medoc̄m̄var̄or̄ore j̄medoc̄m̄var̄i b̄ojabesc̄u ñi baju yaiv̄m báscu bajure c̄varejaquemav̄m Abraham máscu. Aru jímarepaco báco, Sara báco, máre b̄usc̄o barejaquémav̄m. Que baru j̄medoear̄i b̄ojabedejaquemav̄m ñ máco. Ëbenita J̄menijic̄ure ñi j̄m aiye par̄betebedejaquemav̄m. Quéda cain̄m̄m̄a j̄m

arejaquemavᵃ Jūmenijicᵃre. ²⁰ Abraham mácsᵃ dajocabedejaquemavᵃ cainᵃmᵃa ũi jᵃ aiye de Jūmenijicᵃre. Ye “Ũi aiye báquepe yᵃre Jūmenijicᵃ đarĩ bᵃojabecᵃbe”, arĩ dáriabedejaquemavᵃ ũ mácsᵃ. Quénora ũi jᵃ aiye boje Jūmenijicᵃre, parᵃcsᵃ đarejaquemavᵃ ũ mácsᵃre, ũi jᵃedocᵃvaquiyepe ayᵃ. Aru parᵃcsᵃ teni ũi ũmei cainᵃmᵃa, “Parᵃcsᵃ bajubu mᵃ”, ávarejaquemavᵃ ũ mácsᵃ Jūmenijicᵃre. ²¹ Que baru ũi baju arĩ dáriarejaquemavᵃ parᵃrᵃõreca, “Jūmenijicᵃ jᵃve bᵃojaibi yᵃre đacayᵃ yópe ũi aiye báquepedeca”, ávarejaquemavᵃ Abraham mácsᵃ. ²² Que baru, “Boropatebecᵃbu mᵃ ji jǎinore”, arĩ coyᵃrejaquemavᵃ Jūmenijicᵃ Abraham mácsᵃre, ũi jᵃ aiye de úre.

²³ Ũbenita Jūmenijicᵃ toivaicᵃõjemenejaquemavᵃ “Boropatebecᵃbu mᵃ ji jǎinore”, ũi aiye báquede Abraham mácsᵃre boje quécᵃra. ²⁴ Quénora Jūmenijicᵃ toivaicᵃõjenejaquemavᵃ diede majare boje máre. Majare máre Jūmenijicᵃ coyᵃcsᵃyᵃme “Boropatebevᵃ mᵃja ji jǎinore”, maje jᵃ aiye de úre, Jesucristore, maje jabocᵃre, nacovaimᵃ mácsᵃre yainore jarᵃvarĩ. ²⁵ Jūmenijicᵃ yaidé đarejaquemavᵃ Jesucristore majare boje, maje ãmeina teiye boje. Aru Jūmenijicᵃ coyᵃrejaquemavᵃ majare “Boropatebevᵃ mᵃja ji jǎinore”, ũi nacovaiye báque boje Jesúre yainore jarᵃvarĩ. Caiye diede jᵃ aivᵃbu maja.

5

Pᵃeva ne boropatebeno Jūmenijicᵃi jǎinore

¹ Jūmenijicᵃ coyᵃibi majare “Boropatebevᵃ mᵃja ji jǎinore”, maje jᵃ aiye de úre. Aru

cãrijimevava care daibi majare maje jabocu Jesucristo Jãmenijicãque. ² Maje jã aiyeye boje Jesucristore, ã savare daibi majare Jãmenijicã mearo dacaiye bojecãbede. Aru maja carivãbu caride Jãmenijicã mearo dacaiye bojecãbeque. Que baru torojãrivãbu maja maje ãmei, maje coreovaiye boje cãinãjãravã baquinói Jãmenijicã acuyãre majare “Majarecãbu yore ji arõre”. Aru ñãjine dabecãbe majare cojedeca. ³ Aru maja mãre torojãrivãbu maje ãmei maje ñãjiyede, maje coreovaiye boje pãeno ararõ napinãjivãre maje ñãjiye boje. ⁴ Aru torojãrivãbu maje ãmei maje napiye boje, maje coreovaiye boje Jãmenijicã cadateyãre majare maje ñãjiyede cainãmã. Que baru napini coreivãbu Jãmenijicãre jidãbevãva. ⁵ Maje napini coreiyede Jãmenijicã mearo dacãquiyede majare, cãyebenãmu maja. Caride coyãquijivã majare aipe darã majidivãre cãyebenãjivãre. Jãmenijicã daroibi ñãi Espiritu Santore ãi cãquiyere ayã maje ãmei, ãi majide dacuiyere ayã majare Jãmenijicã ãmarare.

⁶ Maja ãmeno daivã, maje baju mearo daiye majibedeca, Cristocãpãravã yaidãjaquemãvã majare, maje ãbedeca Jãmenijicãre. Jãmenijicã beoijãravã bãcarõi yaidãjaquemãvã ã mãcã. ⁷ Acã pãescã yaiyãbebi apescã pãescãre boje, mearo ðayãre. Acã pãescã cãejãbi, jidãbecãva yaiyãcã apescã pãescã meacãre boje, apevãre cadateyãre. ⁸ Ebenita Jãmenijicã jãðovaimi majare aipe ãi ararõ ãede majare, daroyã bãcã Cristore, ãi yaiquiyere ayã majare boje, maje ãmeina teiyedeca cãreja. ⁹ Maja majivã Cristoi mearo dacaiye

báquede majare, yaiyú majare boje. Ɛi jive meiyé báque boje, Jūmenijicɿ coyɿibi majare “Boropatebevɿ mɿja ji jāinore”. Ɛi nóre ɿrarõ mearo đacaiye báque boje majare, maje āmeina teiyedeca cāreja, jāve majidivɿbu maja. Que baru pɿeno ɿrarõ Cristoi mearo đacaquiyede majare, maje űájimenajiyere ayɿ ānijāravɿ Jūmenijicɿi űájiovaquijāravɿ baquinóre pōevare, ne āmeina teiye boje.

10 Majacarpūravɿ maucɿvarejaquemavɿ Jūmenijicɿre. Ɛbenita Jūmenijicɿcapūravɿ cārijimene đarejaquemavɿ majare, đaroyɿ bácɿ mamacɿre ɿi yaiquíyere ayɿ majare boje. Que teni caride Jūmenijicɿi yóvaimaramu maja. Cristoi ɿrarõ mearo đacaiye báque boje majare ɿi yaiyede, jāve pɿeno ɿrarõ mearo đacacɿyɿme majare caride, apɿcɿ cojedeca. Maje cɿede cūinávɿpe maje jabocɿ Jesucristoque, meadacɿyɿme majare Jūmenijicɿi jorojɿyede jarɿvarĩ. 11 Aru pɿeno baju Jūmenijicɿ coyɿre đaibi majare maje űájiyede, “Jāve torojɿrivɿbu maja Jūmenijicɿi jāinore”, maje jabocɿ Jesucristoi cārijimene đaiye báque boje majare Jūmenijicɿque. Que baru cɿyebenajaramu maja maje napini coreiyede Jūmenijicɿre.

Pablo ɿi coyɿino Adán mácɿ aru Cristo ne borore

12 Javede űai ɿmɿ mácɿ mamarɿmɿcɿcɿ bácɿ, ɿi āmiá Adán, āmeina tedejaquemavɿ. Aru coatedejaquemavɿ ɿ mácɿ Jūmenijicɿre jarɿvarĩ, āmeina teni. Que baru caivɿ pōeva máre Adán mácɿi yóbocavɿ coatedama Jūmenijicɿre jarɿvarĩ aru yaiyáma máre Adán mácɿi āmeina

teiyе báque boje. ¹³ Que teni Jūmenijicui coyūquiye jipocai ũi đaicōjeiyede Moisés bácure, caivū ijāravūcavū āmeina teivū barejaquémavū. Dinūmure cāreja ũi đaicōjeiye cūbede, Jūmenijicu corevabedejaquemavū pōevare ne āmeina teiyede. ¹⁴ Ūbenita caivū ijāravūcavū, Adán mácui yóbocavū coatedama Jūmenijicure jarūvarĩ, Adán mácui āmeina teiye báque boje. Adán mácū đarejaquemavū Jūmenijicui đaicōjemenore. Que baru coatedejaquemavū Jūmenijicure jarūvarĩ. Aru caivū ũi yóbocavū, Jūmenijicui đaicōjeiyede cūvabede jū abevū āmevūvacari, coatedejaquemavū Jūmenijicure jarūvarĩ. Aru Adán mácui đaiye báquepe páyureca barejaquémavū ñai Jesucristo. Pōeva jacopuyama ne đaiye báque bojede. Caivū pōevare Jūmenijicu jāimi āmeina teivūre, Adán mácui jū abeno mácarō boje. Nopedeca Jūmenijicu jāimi pōevare boropatebevūre, Cristoi jū aino mácarō boje.

¹⁵ Ūbenita ina pūcarā ũmūva cūináturū āmema. Pōescu mamarūmūscū, Adán mácū, jū abescu bácureca Jūmenijicure, Jūmenijicūcapūravū ũrarō mearo đacaibi pōevare. Jāve caivū pōeva coatedama Jūmenijicure jarūvarĩ, Adán mácui jū abeno mácarō boje. Ūbenita Jūmenijicu pūeno meacū bajutame. Que baru pūeno ũrarō mearo đacaibi obedivū pōevare ũi mearo đacaino mácarō bojecūbenoque daroyū bácū Jesucristore, ũi meadaquiyepe ayū náre. Adán mácui đaino mácarō āmedaivū pōevare. Ūbenita Cristoi đaino mácarō meadaivū pōevare. Aru Cristoi đaino mácarō mearo bajubu Adán mácui đaino mácarō pūeno.

16 Que baru Jāmenijicū mearo đacaibi pōevare bojecubeda, Adán mácsū jū abecū bācsureca ūre. Adán mácsū cūinára ūi jū abe boje, Jāmenijicū arejaquemavū ū mácsure, “Mū aru mipāramena mārājivū māre űājinajaramu, mi jū abe boje yure”. Ūbenita obedivū pōeva jū abevūreca cainūmūa baju, Jāmenijicū aibi majare, “űājimenajaramu mūja, mūje jū abe boje yure”, ūi pūeno meacsū baju mearo đacaiye boje. 17 Jāve cūinácsū ūmū, Adán mácsū, ūi jū abeno mácarō boje, caivū arevū pōeva māre coatedama Jāmenijicūre jarūvarī. Ūbenita jāve baju cūinácsū ūmū, Jesucristo, ūi đaino mácarō boje, obedivū pōeva meatedama Jāmenijicūque. Que baru caivū maja jacorūivū bācavū Jāmenijicūi mearo đacaino bojecubenore, maja ūi coyūimara mácavūbu, “Boropatebevū mūja ji jāinore”. Jāravū cūimějāravū baquinóre cūvarājaramu maja Jāmenijicūque, cūinácsū ūmū, Jesucristo, ūi đaino mácarō boje.

18 Que baru nōpe cūinácsū ūmū mácsū cūinára ūi jū abeno mácarō boje, Jāmenijicūre jāre đarejaquemavū caivū pōevare boropateivūpe. Nopedeca cūinácsū ūmū, Jesucristo, cūinára ūi mearo đaino mácarō boje, Jāmenijicū jāimi pōevare caiyajuboacavūre boropatebevūpe, aru me apūre đaibi náre coara. 19 Aru cūinácsū ūmū mácsū ūi vainī tūī jū abe boje, caivū āmene đāivū barejaquémvū. Nopedeca cūinácsū ūmū, Jesucristo, ūi đāiye boje yōpe Jāmenijicūi űrōpe, boropatebevūpe tede đāibi obedivū pōevare Jāmenijicūi jāinore.

20 Ūbenita obediūjūa Adán mácsū yóbore aru obediūjūa Cristoi đāquiye jipocai, Jāmenijicū

coyurejaquemavꝝ ũi đaicõjeiyede Moisés báciaꝝe, coreóvare đacꝝꝝꝝ pđevare ũrarõ āmeno ne đaiyede. Que teni pꝝeno ũrarõ jꝝ abede nꝝrejaquemavꝝ na mácavꝝ. Ũbenita pđevacapũravꝝ ne ũrarõ āmeno đaiyedeca, Jũmenijicꝝcapũravꝝ, cõmaje āroje jãñꝝ, pꝝeno ũrarõ mearo baju đacarejaquemavꝝ na mácavꝝre. ²¹ Que baru pđeva ne āmene đaiyꝝe parꝝétamu, ne coateiye boje Jũmenijicꝝre jarꝝvarĩ. Nopedeca Jũmenijicꝝi mearo đacaiye obedivꝝ pđevare pꝝeno baju parꝝétamu aru cꝝvare đaiivꝝ jãravꝝ cũiméjãravꝝ baquinóre ũque, ũi jãiyꝝe boje obedivꝝ pđevare boropatebevꝝre. Aru Jũmenijicꝝ yóꝝe mearo đacaibi pđevare, maje jabocꝝ Jesucristoi đacaiye báque boje.

6

Pđeva ne cꝝe Cristoque cũinávꝝre (Gá 2.20; Col 2.12)

¹ ¿Maje jꝝ aiyꝝe boje diede, aipe đarãjidi maja caride? ¿Pꝝeno āmenore đare nꝝiyꝝe jaꝝri, Jũmenijicꝝi jãđovaquiyꝝe aivꝝ ũi pꝝeno ũrarõ mearore? ² ¡Bi, ye que āmevꝝ! ¡Aipinꝝmꝝ vaibéjarõri nóꝝe! Majarecabu boarĩ jarꝝvaimara mácavꝝre paivꝝ. Aru āmeno majare boarĩ jarꝝvayꝝ báciaꝝe painotamu. Que baru āmeina teiye jaꝝbevꝝ majare. Aru “Đare nꝝivꝝ baru āmenore me cꝝrãjaramu maja Jũmenijicꝝque”, arĩ bꝝojabevꝝ maja. ³ Jãve majidivꝝbu mꝝja aipe teni jãđovaimara mácavꝝ Jũmenijicꝝre ocoque. Maje jãđovaiye báque Jũmenijicꝝre ocoque aꝝevꝝre coreóvare đarejaquemavꝝ maja cꝝrivꝝre Jesucristoque cũinávꝝre. Iye maje

ñájjuroede maje ãmeina teiye boje, Jūmenijicū ñájine ðarejaquemavū úre majare boje. Úre yaidé ðayū, Jūmenijicū dajocarejaquemavū úre cūinácūva. ⁴ Maje jáðovaiyede Jūmenijicūre ocoque, yaivū b́acavūpe barejaquemavū maja, yópe jarūvaimara ḿacavūpe Jesucristoque p̄ðe jarūvainoi, mamabajū cūvarājivū úque. Yópe vaidéjaquemavū Jesucristore. Majeracū Jūmenijicū ũi parúé p̄eno mearoque nacovarejaquemavū ũ ḿacūre yainore jarūvarī, arūcūyūre cojedeca, maje ména cūrājiyere ayū caride Jesucristoque cūinávūpe.

⁵ Que baru maje yaivū b́acavūpe paiye boje úque cūinávūpe ũi yaiyede, jáve nacovaimaramu maja yainore jarūvarī úque cūinávūpe ũi arúé mamaene. ⁶ Aru majidivūbu maja maje cūe báquede javede, Jesúre jū arājiye jipocare. Cristo ũi yaiyede jocūcūjaravena bíjarorejaquemavū maje ãmeina ðaiyūe parúé báquede. Jūmenijicū nópe ðacarejaquemavū majare, maje ðabenajiyere ayū maje ãmeina ðaiyūede yópe yebacavū ne jabocūi cōjeiyede ðaiyere. ⁷ Úbenita jabocū cūbebi cōjeñū yaiyú b́acūre. Nopedeca maje yaiye báque boje Cristoque, coatede ðarejaquemavū majare, maje ãmeina ðaiyūede jarūvarī. ⁸ Maje majié boje maja yaivū b́acavūpe Cristoque ũi yaiyede, coavaimara ḿarajivūbu maje ãmeina ðaiyūede jarūvarī. Nopedeca majidivūbu maja cūrājivūre me Jesucristoque, maje jū aiye boje Jūmenijicūre caride aru cainūmūa. ⁹ Maja majidivūbu Cristo nacajañū ḿacūre yainore jarūvarī. Yaibécūbe ũ cojedeca. Caride yaino b̄uojabevū úre yaiváino.

¹⁰ Que baru Cristo yaidéjaquemavñ cūinára, yaibécñyñ cainñmññ, parubede ðacñyñ maje ãmeina ðaiyñede. Aru Jñmenijicñi parñéque cñbi, ðaiyñcñ yóre Jñmenijicñi ñrðpe. ¹¹ Quédeca dáríajarã mñja mñje baju yóre: “Ãmeina teiye parñbebu, Jesucristoi ðaiye báque boje. Que baru ðaicðjemevñ yñre caride. Yñ yayú bácvpe ráyñbu ãmeina teiyeque. Æbenita yñ arñcñbu Jñmenijicñyque, ñi parñé boje. Yñ cñvñ ðayñ yóre Jñmenijicñi ñrðpe, cñcñ cñinávñpe Jesucristoque”, arí dáríajarã mñja.

¹² ãmeina ðaiyñede ðaicðjemejara mñje bajure. Ðaicðjeivñ baru mñje ãmeina ðaiyñede mñje bajure, coatenajaramu mñja Jñmenijicñre jarñvarí.

¹³ Que baru ðaicðjemejara mñje ãmeina ðaiyñede mñje bajure aru mñje ñmene máre. Quéñora ðaicðjejara Jñmenijicñre mñje bajure aru mñje ñmene. Nacajavñ bácvñpe paivñbu yainore jarñvarí, arñrñjivñ cojedeca. Que baru Jñmenijicñ matñiyeda cðjejacñrí mñje dáríayede aru mñje ðaiyñede máre, mearore ðare ðaquiyepere aivñ.

¹⁴ Mñje ãmeina ðaiyñede ðaicðjeiye jañbevñ mñjare. Jañbevñ mñjare máre mñje ðaiye yóre Jñmenijicñi ðaicðjeiyede ñi coyñiye báquepe Moisés bácvre. Æbenita mñja me cñrívñbu carí, Jñmenijicñi cñre ðaiye boje mñjare cñinávñpe Jesucristoque, ñi ñrðpe ðarí. Nópe ðaibi Jñmenijicñ ñi mearo ðacaiye boje bojecñbeda.

Pablo ñi jñvari coyñino yebacateinora maja mearore ðaicðjeimarare

¹⁵ ¿Aipe arñjidi maja? ¿Ãmenore ðarñjidi, majare ðaiye jañbe boje yóre Jñmenijicñi ðaicðjeiyepere

ñi coyuiye báquede Moisés bácare? ¿O quéda
 Jūmenijicū p̄eno meacū baju ārumeteidi maje
 āmeina teiyede? ¡Bi, ye que āmevū! ¡Aipinūmū
 vaibéjarōri nópe! ¹⁶ Jāve majidivūbu mūja
 iyede. Yebacateivū baru ap̄care, mūjare jū aiye
 jañvū úre. Quédeca mūja jū aiyrivū baru mūje
 āmeina ðaiyūede, maumena ðaiye jañquiyebu
 mūjare diede. Aru coatenajaramu mūja
 Jūmenijicūre jarūvarī. Ūbenita mūja jū aiyrivū
 baru Jūmenijicūre, p̄eno baju jū arājaramu úre.
 Que teni me carājaramu mūja, ðaivū ñi urōpe.
¹⁷ Jipocamia mūja jū arejaquemavū mūje āmeina
 ðaiyūede yópe yebacavū ne jū aiyepe ne jabocare.
 Ūbenita ap̄ejāravūre mūja jū arejaquemavū mūje
 ūmei iye yāvaiyede jāvene, Jūmenijicūi jápiarī eare
 ðaiyede mūjare ap̄evū ne bueiyyede. Que baru
 mearore jínajarevū Jūmenijicūre. ¹⁸ Ūrecabe
 ðaicōjene ðabecū mūjare mūje āmeina ðaiyūeque.
 Quénora mūjamu ñi yebacavūpe paivū, ðarājivū
 mearore.

¹⁹ Yū coyuyūbu mūjare yópe mūje majiépe,
 mūje jápiarājiyere ayū jī bueiyyede. Jipocare mūja
 yebacavūpe barejaquemavū, ðarājivū āmenore.
 Āmeina ðaivū barejaquemavū mūja. Aru jū abeni
 Jūmenijicūi ðaicōjeiyede, ðaivū āmenejaquemavū
 mūja ñi urōpe. Nopedeca caride yebacavūpe
 tejarā mūja, ðarājivū mearore. Mūjare Jūmenijicūi
 coavaiye boje āmeina ðaiyede jarūvarī, cainūmūa
 ðare nūjara p̄eno mearore.

²⁰ Jipocamia mūje āmeina ðaiyūeque yebacavūpe
 paivū barejaquemavū mūja. Aru mearore
 ðaivū āmenejaquemavū ðinūmūre. ²¹ Ye

jaruvarĩ ñi cuede cãreja, ãmeina ðajebu õ aru “ãmeço” ajebu ðre. Ubenita jímarepacu báciai yainíburu yóbore, cõjeimo ãmejebu õ dinuñu. Que baru purubudo baru apesucue, ãmeina ðabejebu õ.

⁴ Maja, jivũ, judíova, Jesúre ju aivũ, quédca vaivũ mujare. Yóre ñu ñi cãvaere jímarepacore, Jãmenijicui ðaicõjeiye ñi coyuie báque Moisés báciare cãvarejaquemavũ mujare. Que baru iye ðaicõjeiyeque ðaicõjeimara marejaquemavũ maja. Ubenita Jesucristoi yaiyede, caivũ ina úre ju arãjivũ máre yaidéjaquemavũ úque Jãmenijicui jãinore. Que teni maja máre vaivũ báciavũ barejaquemavũ úque. Que baru iye ðaicõjeiyeque ðaicõjeimara ãmevũ maja caride. Yóre nomió, jímarepacu báciai yainíburu yóbore, ði puruboiyere apesucue, nopedeca maja máre mje coateniburu yóbo yainore jaruvarĩ, yóre nacovaimarape raivũ curivũbu Jesucristoque cũinãvũre. Maje cuede Jesucristoque cũinãvũre, yopedecabu majare: U majemarepacure ráyu pũeno mearore ðarĩ nũre ðaibi majare, maje curãjiyere ayũ pũeno mearo úque. ⁵ Ubenita maje curãjiye jipocai Jesucristoque, maje ãmeina ðaiyũe báque boje, coatedejaquemavũ maja Jãmenijicure jaruvarĩ.

Yopedeca barejaquemavũ majare: Pũeno ãmenore ðare nũrejaquemavũ maja, pũeno baju coatenajivũ Jãmenijicure jaruvarĩ. Jãmenijicũ ðaicõjeme máque arejĩene majare Moisés báciare ñi coyuicõjeiye báqueque, yóre pũeno urarõ ãmenore ðare ðarejaquemavũ maje ãmeina ðaiyũede. Que teni maja maje bajure ðaicõjenejaquemavũ aru

maje dápiayede máre, p̄eno baju ãmeina tenajiv̄u. ⁶ Ëbenita caride ðaicõjememaramu maja J̄menijic̄u ðaicõjeiye ãi coȳiye báqueque Moisés b̄ac̄ure. Jipocamia yebacav̄pe barejaquemav̄u maja. Diede j̄u aiye jaurejaquemav̄u majare. Ëbenita J̄menijic̄ure memecabev̄bu maja javecarõque, yópe ãi ðaicõjeiye ãi coȳiye báquepe Moisés b̄ac̄ure. Quénora J̄menijic̄ure memecaiv̄bu maja mamaroque caride, yópe ñai Esp̄ritu Santoi c̄ure ðaiyep̄e majare ap̄é mamaeque. Que baru ðaiv̄bu yópe iye ðaicõjeiyep̄e majare jaé cube boje, quénora maje ðaiȳe boje.

Pablo “Ãmeina tede ðaiye c̄ue ji baju” ar̄i, ãi coȳino

(Ro 13.9; Gá 5.17)

⁷ ¿Aipe coȳiye jāri majare caride? ¿Meameni J̄menijic̄u ðaicõjeiye ãi coȳiye báque Moisés b̄ac̄ure? Meame ãnev̄u. Nópe dápiaȳe jaubev̄u. Ëbenita ji ðaicõjeiyede coreóvaquiye jipocare, coreóvabedejacac̄u ȳu ji ãmeina ðaiȳe c̄uede. C̄uináro iye ðaicõjeiyecarõ, “Ãujimejac̄u ap̄ec̄u ãi c̄uvaede”, aino c̄ubedu, ãujimejebu ȳu ap̄ev̄u ne c̄uvaede. ⁸ ðaicõjeiye c̄ubedu, maja ãmeina ðaiȳubejebu. Ëbenita J̄menijic̄u ðaicõjeiye ãi coȳiye báque Moisés b̄ac̄ure coreóvare ðarejaquemav̄u ȳure ãujiye jaubede p̄evare. Ëbenita no yóboi, ji coreóvaiye boje diede, ñrarõreca dápiar̄i bárejacac̄u ãujiyede. Ji ãmeina ðaiȳe boje, j̄jovaim̄tu ȳu. Que baru ãujiv̄u ȳu. ⁹ Ap̄ev̄u iye ðaicõjeiyede coreóvabec̄u, toroj̄uc̄u barejacác̄u ji baju. Coreóvabedejacac̄u boropateȳu ji baju. Ëbenita c̄uináj̄arav̄u ji jápiayede yo ðaicõjeino,

“Āujimejara” ainore, ure āmeina đaiyede búrejacacu yu. Aru yaiyú bácepe coateyu barejacácu Jūmenijicare jaravarĩ.

¹⁰ Jūmenijicu coyũrdurejaquemavu ũi đaicōjeiyede Moisés bácepe, pōeva ju arĩ diede ne curājiyere ayu me úque ijāravure aru jāravu cūimējāravu baquinóre máre. Ũbenita bíjare đarejaquemavu yure. Ji đabe báque boje yópe Jūmenijicui đaicōjeiyere, coatede đaimu marejacácu yu Jūmenijicare jaravarĩ. ¹¹ Ji coreóvaiye báque boje, cūináro ũi đaicōjeiyecarō ũi coyuiye báque Moisés bácepe, jujovaimape tedejacacu yu ji āmeina đaiyue boje. Nurié dápiabedejacacu yu. Ũbenita ji nópe đaiye báque boje, ju abedejacacu Jūmenijicare. Que teni ji āmeina đaiyue boje, coatedejacacu yu Jūmenijicare jaravarĩ yaiyú bácepe no đaicōjeino cūinároque. ¹² Que baru amecubu yu. Ũbenita Jūmenijicui đaicōjeiye ũi coyuiye báque Moisés bácepe āmeno cubetamu die. Que baru yo Jūmenijicui đaicōjeino cūináro máre āmeno cubenotamu. Pueno baju mearotamu, yópe Jūmenijicavacari pueno baju meacupe. Aru pōeva nore mearore đaiyv torojurivubu.

¹³ ¿No đaicōjeino mearo aru torojure đaino máre coatede đaidi yure Jūmenijicare jaravarĩ yaiyú bácepe? ¡Bi, ye que āmevu! ¡Aipinamu vaibéjarōri nópe! Quéhora ji baju āmeina đaiyue boje, coatedejacacu yu Jūmenijicare jaravarĩ yaiyú bácepe. Ji ju abede no đaicōjeino mearore, jđdovaiyv aipe pueno āmeno baju ji āmeina đaiyuede. Que teni Jūmenijicu coyurejaquemavu no đaicōjeinore, ji majiquiyere ayu aipe pueno āmeno baju ji āmeina

đaiyuede. ¹⁴ Maja judíova majidivubu Jūmenijicai đaicōjeiye űi coyūiye báque Moisés básure p̄eno mearo baju Jūmenijicai Espíritu Santoi epeiye báque boje diede aru ű jie báque boje máre. Ŭbenita yúcarūravu đaicōjeimutu ji āmeina đaiyueque. Aru āmecubu yu. Yúvacari đayubu yóre ji āmeina đaiyuepe. Yóre yebacacu, apesci bojedaimape ráyubu yu. Aru ji āmeina đaiyue űai yebacacai jabocupe painomu. Que baru yurecabu đaicōjeimu ji āmeina đaiyueque.

¹⁵ Jāve coreóvabevu aipe vaiyede yure aru ji đaiyede máre. Yóre ji đaiyuepe đabevu yu. Ŭbenita iyebu ji jāiyube ji đaiye. ¹⁶ Ji đaiyubede đayū baru, jāđovaivu yu Jūmenijicai đaicōjeiyede méne. ¹⁷ Yúvacari đayubu iye āme ji đaiyede. Ŭbenita que đabevu ji ue boje. Quénora ji āmeina đaiyue cue boje cāreja ji űmei, diebu āmeina tede đaiye yure. ¹⁸ Yū majivu yure me cubede. Ji űmei mearo cubevu. Yúvacari đaiyuvu méne. Ŭbenita ye buojabevu đayū méne yóre ji urōpe. ¹⁹ Iye méne, ji đaiyubede, đaiivu yu. ²⁰ Yū đayū baru ji đaiyubede, yū āmevu đayū diede. Quénora ji āmeina đaiyue cue cāreja ji űmei, diedecabu āmeina tede đaiye yure.

²¹ Que baru yu coreóvaivu aipe vaiyede yure cainutua. Méne đaiyuvu yu. Ŭbenita quénora ji đaiyeque āmene eaiivu yu. ²² Torojurīuvu Jūmenijicai đaicōjeiyede ji űmei. Aru đaiyurīduivu yu diede. ²³ Ŭbenita ji āmeina đaiyueque đaicōjeimutu yu. Yóre boairōeva ne maucvarāđaiyere ĩmaro jabocure, nopedeca ji āmeina đaiyue maucvare đaiivu yure.

24 Que baru jāve ун, рѳесн, сѳмаје ārojаснбу ун. Ёrarѳreca јанвн унre meadairѳеснre, даicѳjeimн āmequiyere айвн јi āmeina даiyнеque aru coateimн āmequiyere айвн Јūmenijicнre јarнvarī. 25 Ун mearore јiyнбу Јūmenijicн рнeno meacн bajure. Ёrecabe maje јabocн Jesucristore cadatede даyн унre. Ўре снвн ун: Уāvacari Јūmenijicнre јн айвнвн ун. Aru ўre memecaiyнвн ун. Ёbenita нѳre јi даiyнere даiye majibeвн ун саиннмн. Quénora areпнмн даivн ун yѳre јi āmeina даiyнеque.

8

*Espíritu Santoi снre даino рѳevare yѳre ўi нrѳre
(Mr 14.36; 1 Co 3.16; Gá 3.17-19; 4.5-7)*

1 Caride maja Jesucristoque снrivнбу сūinávнpe. Que baru coatebenajaramu maja Јūmenijicнre јarнvarī, maje āmeina teiye boje. 2 Њai Espiritu Santoi даicѳjeiye boje унre caride, снre даibi унre Jesucristoque сūinávнpe. Que baru jāve снre даibi унre. Que teni ѳai Espiritu Santo јi āmeina даiyнеde даicѳjemene даibi унre. Que baru јi baju āmeina даiyне coatede даrī бнojabeвн унre Јūmenijicнre јarнvarī yaiyá бáснpe. 3 Јūmenijicнvacari даcareјаquemавн majare iye ўi даicѳjeiye ўi coyиye бáque Moisés бáснre даrī бнojabede. Рѳeva ne āmeina даiyнеde не boje, náva даicѳjeiyere даrī бнojabedeјаquemавн ne majiéque. Que baru iye даicѳjeiyeque Јūmenijicн meadayн бнojabedeјаquemавн рѳevare ne āmeina teiyede јarнvarī.

Ёbenita Јūmenijicнcapнравн daroreјаquemавн мамаснre, ў јicнre, јarнvacаснyн рѳeva ne āmeina

đaiyuēde, maje cūrãjiyere ayu ãmeina đaiyubevuva. Ñai mamacu darejaquemavu ijãravui pōescupe, cuvacu ũi baju yópe arevu pōeva, ãmeina teivu ne bajure. Ŭbenita Jesucristocarpũravu ye ãmeina đabedejaquemavu cainumu. Ŭbenita Jũmenijicu ñãjine darejaquemavu mamacu bajure, ũi bojedaquiyere ayu maje ãmeina đaiyuēde, meadacuyu majare maje ãmeina teiyede jaruvarĩ. ⁴ Jũmenijicu darejaquemavu nópe, dare đacuyu majare caiye ũi đaicōjeiyere me. Majarecabu đabevu yópe maje baju urōpe. Ŭbenita majarecabu đaivu yópe ñai Espiritu Santoi urōpe ũi paruéque.

⁵ Ina pōeva đaivu yópe ne baju đaiyuē đaicōjeiyere ne majiéque máre, nácarpũravu dápíadama ne baju uede. Ŭbenita ina pōeva đaivu yópe ñai Espiritu Santoi đaicōjeiyere ũi majiéque, nácarpũravu dápíadama ñai Espiritu Santoi uede. ⁶ Mũja dápíarĩ đaivu baru mũje ũmei uede, mũjacarpũravu jãve yaivu bácavupe paivubu, coateivu Jũmenijicure jaruvarĩ. Ŭbenita mũja dápíarĩ đaivu baru ñai Espiritu Santoi uede, mũjacarpũravu jãve aruvivu, cãrijimena me cãrivubu mũja Jũmenijicupe. ⁷ Que baru ñai pōescu dápíarĩ đayv baru ũi baju uede, maucvarĩ ju abebi Jũmenijicure. Aru jãve ye đaicōjeñu bujabebi Jũmenijicure ũi bajure máre. ⁸ Que baru ina pōeva đaivu ne baju uede ne majiéque jãve Jũmenijicure torojure đarĩ bujabema na.

⁹ Ŭbenita mũjavacari, ñai Espiritu Santoi cve boje mũjaque, mũja đabevu yópe mũje baju urōpe mũje majiéque. Quénora đaiuvubu mũja yópe ñai Espiritu Santoi urōpe ũi majiéque. Ácu pōescu

cavabecu baru ñai Espíritu Santore úque, Cristo jicu ãmemi ñ. ¹⁰ Ëbenita mujacapuravu curivubu Jesucristoque cūinávure. Aru ñai Espíritu Santo arure ðaibi mujare. Múje baju coapa yópe yaivú bácvure coateivutamu múja múje ãmeina ðaiyue boje. Ëbenita mujavacari arurivú me curivubu cãrijimena Jūmenijicúque “Boropatebevú múja ji jáinore”, ñi arí coyúye báque boje Jesucristoi ðacaiyede mujare. ¹¹ Aru Jūmenijicu ñai Espíritu Santore nacovare ðarejaquemavú Jesucristore yainore jaravarí. Ñai Espíritu Santoi cue boje mújaque, arure ðacuyume múje bajuáre, múje cavarãjiyere ayú mamaúme. Aru iye mamaúmeque múja cavarãjaramu parúede, ðarãjivú no mearore yópe múje ðaiyere.

¹² Múja, jívu, que baru ðaiye javúvú majare ñai Espíritu Santoi majiéque, yópe ñi urópe. Ðaiye javbevú majare yópe máje baju urópe máje majiéque. ¹³ Múja ðaivú baru yópe máje baju urópe múje majiéque, jáve coatede ðaimaramu múja Jūmenijicare jaravarí caride. Aru Jūmenijicu ñájine ðacuyume mujare cainúma. Ëbenita múja ðajocaivú baru múje ãmeina teiyede caride, aru múja ðaicōjemevú baru múje ãmeina ðaiyuede múje bajure, ñai Espíritu Santoi cadateiyequé jáve me curivubu cãrijimena Jūmenijicúque.

¹⁴ Caivú ina Jūmenijicú mára ðaivubu yópe Espíritu Santoi urópe, ñi jaboteimarape paivú. ¹⁵ Javede jidurivú barejaquemavú múja Jūmenijicare. Ëbenita ñai Espíritu Santo, Jūmenijicú daroimú mácu, yebacavure tede ðabebí mujare yópe múje ðaicōjemenajiyere ayú

bediõva cojedeca muxe ãmeina ðaiyueque. Que baru jidure ðabebi ã muxe. Muxa jidubevu coateiyede Jãmenijicure jaravarĩ, muxe ãmeina teiye boje. Nópe vaibéquiye bu muxe. Qué nora ñai Espíritu Santo majide ðaibi muxe, curãjivure yópe Jãmenijicui urõpe. Que ðayu ñai Espíritu Santo ãi majiéque “mã, jipacũ”, arĩ soyure ðaibi majare Jãmenijicure. ¹⁶ Ñai Espíritu Santo cubi maje ãmei, majide ðacuyũ majare Jãmenijicui mára juedojĩnape paivure. ¹⁷ Jãmenijicui máramu maja. Que baru jacopurãjaramu úre caiye iye Jãmenijicui mearo ðacaiyede, ãi jíquiyede ãi põevare. Aru jacopurãjaramu maja Jesucristoque iye Jãmenijicui jíquiyede úre. Ebnita Jesucristope ãrojamevu maja cãreja. Que baru ñãjivubu Jesucristope ijãravui. Aru ñãjivũ baru caride, jãve cũináãravũ baquinó meara baju barãjãramu maja yópe Jãmenijicui urõpe, Jesucristope. Aru Jãmenijicui “Mearamu muxa”, arĩ soyucuyame majare.

*Jãmenijicui jãðovaquino ãi põeva meara bajure
(2 Co 5.2-4)*

¹⁸ Jãve majivũ yũ urarõ mearore Jãmenijicui ðacacuyure majare, maje torojããjiyepe ayũ maje ãmei ãi oatũaquiyede majare yópe ãi urõpe. Que baru ye baju ãmevu majare maje ñãjiyede ijãravure, maje cuede yópe Jãmenijicui urõpe ðaiye jané boje cãreja. ¹⁹ Caiũ Jãmenijicui cuedaimara napini coreivũ, pare jãiyarivubu Jãmenijicui oatũaquiyede caiũ ãi mårare yópe ãi urõpe, mamaũmeque meara baju. ²⁰ Caiye iye Jãmenijicui cuedaiye báque “Yópe vaiquíye bu” ãi aiye báquedeca, vaibévu yópe ãi urõpe. Caiye

bíjare nuiṽ. Ëbenita ñi cuedaiye báque cūináro ye bíjabeṽ. Quénora Adán mácsi ãmeina teni ñi j̃ abe báque boje Jūmenijic̃are, Jūmenijic̃a bíjaicōjenejaquemaṽ diede. Ëbenita caiñm̃a ãmeniduiyebu yópe. Quénora caiṽ Jūmenijic̃i cuedaimara napini coreiṽbu, Jūmenijic̃i meadaquiyere aiṽ caiye iye ñi cuedaiye báquede yópe ñi aiye báqueredeca.

²¹ Caiye Jūmenijic̃i cuedaiye báque bíjare nuíye jaṽ javede aru caride máre, yópe yebacaṽre ne ðaiye jaṽépe ne jaboc̃i ðaicōjeiyede. Ëbenita cūinájáraṽ baquinó Jūmenijic̃a dajocare ðac̃ỹme diede. Aru mamaro mearo ðac̃ỹme ñ caiyede. Quédeca ɱrarō meara ðac̃ỹme caiṽ ñi m̃arare. ²² Maja majidiṽbu javede p̃ caride máre caiye iye cuedaiye báque ñájijede yópe j̃edoc̃ p̃eteỹre ñájijere. ²³ Aru maja máre c̃variṽbu ñai Espír̃itu Santore, Jūmenijic̃i daroim̃a mác̃re majare, mamar̃m̃re maje j̃ ar̃i b̃iyede Jesúre. Que baru majavacari napini coreiṽbu dij̃araṽre, Jūmenijic̃i ãmeina teiye c̃bede ðaquij̃araṽ baquinóre majare coapa, maje c̃r̃ájijere Jūmenijic̃i m̃arava, yópe ñi ɱr̃ope. ²⁴ Jūmenijic̃a meadarejaquemaṽ majare. Majare napini corede ðar̃i ñi ðaquiyede yópe ñi aiye báqueredeca, meadarejaquemaṽ majare. Ëbenita j̃áiṽ iye maje napini coreiyede, j̃ave napini coreiye ãmeṽ die. P̃oc̃ c̃bebi napini coreỹ iyede ñi jave j̃áiyede báquede. ²⁵ Ëbenita napini coreiṽ baru iye maje j̃m̃ene c̃reja, napini coreiye jaṽṽ majare.

²⁶ Quédeca ñai Espír̃itu Santo cadatec̃daỹbe

majare, parubevure, maje mearore daiye majibe boje. Maje ɯrarõ majibe boje, jēniayiye jaɯrõre Jūmenijicure majibevu maja. Aru aipe daɾĩ jēniainore máre majibevu maja. Que baru ñai Espírítu Santovacari, maje coyuiyuede majicu, jēniacaibi Jūmenijicure majare boje. Que teni ũme coturĩ, coyuiibi Jūmenijicure iye maje coyuiyuede, maje yávaiye majibeque. ²⁷ Ñai Espírítu Santo jēniacaibi Jūmenijicure parurõreca, cađatecuɯu Jūmenijicai põevare yópe Jūmenijicai ɯrõpe. Que baru Jūmenijicu, caivɯ põeva ne dáriaiyede majicu, majibi Espírítu Santoi dápiarĩ daiyuede.

*Cristo ũi cađateino caiye maje daiyede
(2 Co 3.18; Gá 4.19; Fil 3.10)*

²⁸ Maja majidivɯbu Jūmenijicure ɯrivɯ baru, Jūmenijicu cađateɯre majare cainɯmɯa. Jūmenijicu mearo đacaibi majare caiye vaiyede majare, ũi cutuimara mácavure. Aru javede, mamarɯmure, Jūmenijicu majidejaquemavɯ aipe ãrojarivure đacɯu majare, ũi cutuimara márajivure. ²⁹ Jipocamia Jūmenijicu beorejaquemavɯ ũ jina márajivure. Ɛi beoimara mácavure Jūmenijicu epedejaquemavɯ, ũi mácure paivɯ barãjyére ayɯ aru mamacɯ némamícure páyɯ baquiyére ayɯ obedivɯ jēneboi. ³⁰ Aru ũi ereimara mácavure Jūmenijicu cutuibi, jɯ arãjiyere ayɯ ũi cutuiyede ũ jina márajivɯva. Aru ũi cutuimara mácavure “Boropatebevɯ mɯja ji jãinore”, arĩ coyuiibi náre Jūmenijicu. Aru ũi coyumara mácavɯ boropatebevure Jūmenijicu cure đaiibi náre mearava yópe ũi ɯrõpe.

31 ¿Aipe arājidi maja? Jūmenijicūi cadateiye boje majare, ye baju āmevū arevū ne maucūvarō majare. Pōescū cūbebi āmedarī būojayū maje ūmene. 32 Jūmenijicū jescūbedejaquemavū mamacūre, meadacūyū majare. Quénora jēni jícarejaquemavū ūre, ūi ūrarō űájiqiyere ayū majare boje. Que baru maje majié boje jícauyūre mamacū cūinácūre, ūi ūmūre, majare boje, jāve majidivūbu đacacūyūre majare máre mearore quéda jescūbeda. 33-34 Jūmenijicūvacari “Boropatebevū mūja ji jāinore”, arī soyūrejaquemavū jave ūi beoimara mácauyūre. Que baru pōescū cūbebi āmeina boro soyūgī adarī būojayū majare. Aru pōescū cūbebi soyūgī būojayū majare űájiye jāyōre máre. Jesucristo, yayú bācū majare boje, nacovaimū mácū yainore jarūvarī, Jūmenijicūi mearpūravūi cūbi caride. űai mearpūravūi cūcū parūéde cūvabi. űai Jesucristo parūōque jēniaimi Jūmenijicūre majare boje. Que baru űame āmeina boro soyūgī adarī būojabema majare. 35 Ye coatede đarī būojabevū majare Cristore, majare ūcūre, jarūvarī. Maja űájivū baru, aru chōioivū baru, aru āmeina yāvaimara maru, aru āvūé ijimara maru āiye cūbedu, aru cuitótecaje cūbedu, aru jidūrivū baru jidojae boje, aru boarī jarūvaimara maru máre, caiye iye boje ye coatede đaimara āmenajaramu maja Cristore jarūvarī. 36 Aru iye boaiye borore javede Jūmenijicū, yóre arī, toivaicōjenejaquemavū cūinácū ūi yāvaiyede soyūcaipōescū bācūre:

Caijāravūa boarī jarūvadama űūjacavūre, űūje mūre ūe boje. Dáriadama űūjare cūrivūre ne boarī jarūvarājimarape, yóre ne dāriaiyere

ovejavare ne n̄vaimarare boainoi,
arejaquemav̄n̄ J̄menijic̄n̄i ȳavaiyede
coȳnc̄aip̄õec̄n̄ b̄ac̄n̄ J̄menijic̄n̄re.

³⁷ Æbenita majacarp̄rav̄n̄ maje mauva ne ãmeina ðabemaramu. Qué̄nora J̄menijic̄n̄ p̄æno meare ðaibi majare ne ãmeina ðar̄iduiyedeca, ãi ueque ãi j̄ãðovaiye báquede Cristoi yaij̄arav̄n̄i. Caðatevaibi majare, ðac̄uȳn̄ p̄æno meara már̄ajiv̄n̄. ³⁸ Ȳn̄ j̄ãve majiv̄n̄ iyede: Ye majare coatede ðar̄i b̄ojobev̄n̄ J̄menijic̄n̄re, majare uc̄n̄re, jar̄n̄var̄i. Maje yaidú, J̄menijic̄n̄ ubi majare. Aru maje c̄ru ij̄arav̄n̄re obedīj̄n̄a, J̄menijic̄n̄ ubi majare máre. Aru ángeleva, aru jabova, aru cavar̄õi par̄ariv̄n̄ máre ye majare coatede ðar̄i b̄ojobema J̄menijic̄n̄re jar̄n̄var̄i. Nopedeca caiye iye cari j̄ãrav̄n̄ vaiye boje, aru caiye iye apej̄arav̄n̄a baquiyé vaiquiyé boje máre ye majare coatede ðaimara ãmenajaramu maja J̄menijic̄n̄re, majare uc̄n̄re, jar̄n̄var̄i. ³⁹ Aru maja n̄iv̄n̄ baru ij̄arav̄n̄ p̄ænoi aru jia urada ãmaj̄n̄ḡõ j̄iv̄n̄i máre, coatede ðaimara ãmenajaramu maja J̄menijic̄n̄re, majare uc̄n̄re, jar̄n̄var̄i. Que baru j̄ãve ye c̄benore c̄eðaino mácar̄õ boje maja coatede ðaimara ãmenajaramu J̄menijic̄n̄re, majare c̄eðaȳn̄ b̄ac̄n̄re, jar̄n̄var̄i. Majidiv̄n̄bu maja aipe J̄menijic̄n̄i n̄rar̄õ n̄r̄õre majare, Jesucristoi mearo ðacaiye báque boje majare. Que baru c̄riv̄n̄t̄amu maja Jesucristoque c̄in̄ãv̄n̄re.

9

*J̄menijic̄n̄ ãi beoino jud̄iovare, Israecav̄n̄re
(1 P 2.10)*

¹ Y_u coy_uy_ubu m_ujare y_uvaiyede j_uvene. Y_u Cristoi jic_ubu. Que baru boroc_ubev_u y_u. Ñai Espíritu Santo ðaic_uõjeimi “Boropatebev_u y_u”, ji ar_u ðápiayeque. Que baru majiv_u y_u boroc_ubede iye ji coy_uiye. ² J_uve pare ch_uoiv_u y_u ji ùmei, jívre ne j_u abe boje Jesúre. J_urav_u coapa ch_uori ñájiv_u y_u ji ùme ji ur_uiduiye boje ina jíñec_uva mácv_ui p_uramena ne j_u ar_uj_uiyepe ay_u Jesúre. ³ Y_u náre cadateni b_uojay_u baru, y_uvacar_u j_uñiajebu J_umenijic_ure ñájine ðac_uy_ure y_ure toabo c_uiméboi, ne bíjabenajiyep_u ay_u. “Coatede ðajac_u y_ure Cristore jar_uvar_u”, ajebu y_u J_umenijic_ure. ⁴ Návacar_u Israel b_uac_u, ñai mamar_utm_u Jacob ãmic_usc_u b_uac_u, J_umenijic_ui p_ueno baju mearo ðacaím_u mácv_ui p_uramenamu. Návacaribu J_umenijic_ui beoimara mácv_u, ùi epequiyep_u ay_u náre ùi b_usc_uóvaimara. Náque sc_usc_u, J_umenijic_u j_uðovarejaquemav_u náre ùi mearo miad_urore, ne majinajiyep_u ay_u meac_u bajure. J_umenijic_u coy_urejaquemav_u náre: “Y_urecabu m_uje jaboc_u. Aru m_ujarecabu ji jaboteimara”. Que ar_u, J_umenijic_u toivacaic_uõj_unejaquemav_u Moisés b_uac_ure ùi ðaic_uõjeiyede náre. J_umenijic_u buedejaquemav_u náre aipe ðar_u ne j_uve mearore jínejiyede úre. J_umenijic_u “Y_u mearo ðacac_uy_umu m_ujare”, ar_u coy_urejaquemav_u náre. ⁵ Ina judíovavacar_u “Ñ_ujeñec_uva mácv_ubu”, adama Abraham mácv_ure, Isaac b_uac_ure, Jacob b_uac_ure, aru Jacob b_uac_ui doce paiv_u mamara mácv_ure máre, ne yajuboare b_uir_uõeva mácv_ure. Aru Cristovacar_u p_uetedejaquemav_u y_upe ne yajubocac_upe, judíovacac_upe. Ëbenita me jápijar_u y_ure. Jesucristo p_uec_ube. Ëbenita ù máre J_umenijic_u, mearore

jímame, aru ne torojuede jímame cainumna jãravu cūiméjãravu baquinóre. Quédecabu.

6 Yu couubevu mujare Jūmenijicui dabede yóre “Mearo đacacuyumu yu mujare”, ũi aiye báquepedeca ina Israecavu majeñecuva mácavure. Quéhora yorecabu jãve: Caivu ina Israel básui pãramena Jūmenijicui beoimara mácavu ãmema. Que baru caivu ina judíova baju ãmema. 7 Ārjara muja aipe Jūmenijicui jãđovaino mácarõre caivu ina Abraham mácui pãramenare ũi pãramena baju ãmevure ũi jãinore. Que baru, “Quévura ina Isai pãramena marajãrama mipãramena baju”, arejaquemavu Jūmenijicu Abraham mácure. 8 Nóre ayu Jūmenijicu, aiyucu barejaquemavu yóre: Ina Abraham mácui pãramena, pđeteivu yóre caivu arevu jmedovare, ũi pãramena baju ãmema Jūmenijicui jãinore. Quéhora ina Abraham mácui pãramena pđeteivu Jūmenijicu “Yóre mearo đacacuyumu yu mujare”, ũi aiye báque boje, nárecabu, ũi couuyede ju aivu, jãve Abraham mácui pãramena baju. 9 Yóre arĩ, Jūmenijicu courejaquemavu Abraham mácure: “Yóre đacacuyumu yu mujare. Cari daijui copaidacuyumu yu. Dinumu maquinóre mimarepaco, Sara, jave jmedocvacođome mamacure”, arejaquemavu Jūmenijicu Abraham mácure.

10 Ārjara aipe Jūmenijicui jãđovaino mácarõre Isaac básque caivu ina Isaac básui pãramenare ũi pãramena baju ãmevure Jūmenijicui jãinore, ũi beobe báque boje náre. Majeñecu mácui márepaco báco, Rebeca báco, jmedoẽarejaquemavu

рѳсарã мамара рѳжаваре нѳрасцѳ Isaac бãсцѳque.
 11-12 Jãmenijicѳ нóре vaidé ðarejaquemavѳ,
 beocѳyѳ cїinãcѳ nѳmacѳre yóре ãi ãrõре, ãi majié
 báqueredeca мамарѳтѳre. Yóре arĩ, Jãmenijicѳ
 соyреjaquemavѳ Rebeca бãcore: “Ìmacѳсарũравѳ
 jїбѳcѳ рѳeno рарѳrõ нѳсѳyѳте. Jїбѳcѳ
 memecacѳyѳте Ìmacѳсарũравѳre”, arejaquemavѳ
 Jãmenijicѳ Rebeca бãcore. Jãmenijicѳ нóре
 arejaquemavѳ ne рõetenajiye jїrocamia. Ёi
 нóре aiyede ina рѳсарã ye ðabedejaquemavѳ
 cãreja mearore aru ãmenore máre. Que baru
 Jãmenijicѳ ye beobedejaquemavѳ nãcacѳre ãi
 ðaiye báque boje. Quéнора beorejaquemavѳ
 cїinãcѳ nãcacѳre ã jїcѳ bacѳyѳva ãi cutuquiye
 boje ãre. 13 Aru obedїjѳna yóboi, yóре arĩ
 Jãmenijicѳ toivaicõjenejaquemavѳ ãi yãvaiyede:
 “Jacore ãrejacacѳ yѳ. Ёbenita Esaũre ãbedejacacѳ
 yѳ”, arejaquemavѳ Jãmenijicѳ.

14 ¿Aipe соyрãjidi maja caride diede?
 ¿Jãmenijicѳvacari ðabedi mearore cainѳтѳna yóре
 “Ðacѳyѳтѳ”, ãi aye báqueredeca? ¿Que ãmevѳ!
 ¿Aipinѳтѳ Jãmenijicѳ ðabecѳbe нóре! 15 Yóре
 arejaquemavѳ Jãmenijicѳ Moisés бãcѳre: “Yѳ
 cõтаje ãroje jãiyѳcѳ baru рõесѳre, ãre cõтаje
 ãroje jãсѳyѳтѳ yѳ. Aru yѳ mearo ðacaıyѳcѳ baru
 рõесѳre, jї cõтаje ãroje jãiye boje, ãre mearo
 ðacacѳyѳтѳ yѳ”, arejaquemavѳ Jãmenijicѳ.
 16 Que baru Jãmenijicѳ beobebi рõесѳre, ñai
 рõесѳi ãe boje. Aru Jãmenijicѳ beobebi рõесѳre,
 ñai рõесѳi ðaiye boje. Quéнора Jãmenijicѳ beoibi
 рõесѳre, ãi baju cõтаje ãroje jãiye boje. 17 Yóре
 arĩ, Jãmenijicѳ toivaicõjenejaquemavѳ ãi yãvaiyede

ñi daroiye báquede Moisés bÁCure, ñi coyuyiere ayu ñai Egipto ãmicurijoborõcavu ne jabocu bÁCure, Faraón ne aimure: “Mu jave ãmeina teyubu aru pueðabevu mu yure. Aru yu rueno baju ãmeina tede nure ðaivu mare, jãðovacuyu caivu põevare aipe vaiquýede mare ji majiéque. Aru ne jãriburu yóboi diede, ‘Jãve Jũmenijicu majicube caivu rueno’, arãjarama na”, arejaquemavu Jũmenijicu.
¹⁸ Que baru Jũmenijicu cõmaje ãroje jãimi arevure yóre ñi baju urõpe. Aru rueno baju ãmeina tede nure ðaibi arevure máre, ne ubenajiyere ayu úre rueno baju yóre ñi urõpe.

¹⁹ Que baru cõinácu mujacacu jẽniari jãcuyume yure: “¿Jãve maru iye mi coyúie, aipe ðarĩ Jũmenijicu coyuyu buojaidi põecure, ‘Boropateyubu mu mi ãmeina teiye boje’? Ñame cubebi buojarĩ vaidé ðayu yóre Jũmenijicui ubenope. Aru ñame cubebi buojarĩ vaibéde ðayu máre yóre Jũmenijicui urõpe”, acuyume yure.

²⁰ Aru põecurecabu mu. ¿Aipe teni “Jorõjĩni, coru teni buojayutamu yu”, arĩ dáriayurũ mu Jũmenijicure? Jorõru yávarĩ buojaidu baru põecure, jẽniari jãmejeba pẽpeñure: “¿Aipe teni ðacurũ mu yure yóre?” ¡Que ãmevu! Jũmenijicu ðarejaquemavu põevare ñi dáriainope. Que baru cuedayu bÁCure jẽniari jãiye jaubevũ cuedaimara mácavure. ²¹ Ñai jorõrure pẽpeipõecu jãve ðarĩ buojaibi ñi urõpe joboque. Cõinábu jobobuque ðarĩ buojaibi rucaña jorõrure. Cõináru jorõrure me ðaibi ðuibajieneca, põeva didure jãri ne arãjiyere ayu, “Ñai pẽpeñu me majibi”. Aru apedu jorõrure maumejieneca ðaibi úre jauéde úre ðaquidu

caijãravna.

²² Aru Jãmenijicũ ðaibi pðevare yópe pðeipðescũ jororũare ãi ðaiyere. Que teni Jãmenijicũ napimi urredĩ ina jorojĩni ðaivũre úre ne ãmeina teiyeque, ina bĩjarãjivũre. Ebenita apejãravũ baquinó Jãmenijicũ jãðovacũyũme ãi jorojĩyede pðevare ne ãmeina teiye boje. Aru pðevare majide ðacũyũme ãi majiède, ãi ñãjine ðaquiyede náre, ne ãmeina teiye boje. ²³ Aru Jãmenijicũ máre, yópe pðeipðescũre ráyũ, ðaibi yópe ãi urðe, jãðovacũyũ ãi baju rũeno meacũre aru meara ðacũyũ majare máre, cõmaje ãrojarivũre ãi jãinore. Javede Jãmenijicũ majidejaquemavũ, meaðacũyũ majare meara baju bãrãjivũre. Que baru Jãmenijicũi ðaru yópe ãi urðe majare, ãi cuedaimara mácavũre, ñame “Mearore ðabebi ã”, arĩ bũojabema. ²⁴ Majarecabu Jãmenijicũi cutuimara mácavũ ãi mára márajivũva, arevũ judíovacavũ, aru arevũ judíova ãmevũcavũ máre.

²⁵ Yópe arĩ, Jãmenijicũ toivaicðjenejaquemavũ ãi yãvaiyede coyũcaipðescũ báscũre ãi ãmiá Oseas:

Ina pðeva, ji pðeva ãmevũ bácavũre, acũyũtu yũ, “Ji pðevatamu mũja”. Aru diyajuboa pðeyajuboaacavũ ji uredmara mácavũre, “Ji urredatamu mũja”, acũyũtu yũ, arejaquemavũ Jãmenijicũ. ²⁶ Aru no cãrõi “Mũjavacari ji pðeva ãmevũtamu”, Jãmenijicũi aino mácarðmiareca, “Ñai Jãmenijicũ arũcũi máramu mũja”, ãi coyũimara marajãrama, arĩ toivarejaquemavũ Oseas báscũ.

27 Aru Isaías básu máre Jūmenijicui yávaiyede soūcarejaquemav̄u, p̄õeva ne majinajiyere aȳu Israecav̄u ne borore: “Ina Israecav̄u obediv̄ubu, yópe êpayabea jia êcarui paraiyere. Æbenita obebev̄u bajura násav̄u mead̄aimara marajárama na. 28 Aru Jūmenijic̄u cap̄urav̄u ñájine đac̄uȳme Israecav̄u corebec̄va aru maumena”, arī toivarejaquemav̄u Isaías básu. 29 Aru jipocamia Isaías básu vacari Jūmenijicui yávaiyede soūcarejaquemav̄u, yópe arī:

Ñai Jūmenijic̄u, caiv̄u ne jabocu, ũi epebedu arev̄u majacav̄u, ne juedoc̄u var̄ãjiyere aȳu, majare máre vaijébu yópe ãnīmaroa Sodoma aru Gomorracav̄u vaiye báquepe, caiv̄u ina b̄jiaiv̄u básav̄u, arī Jūmenijicui yávaiyede soūcarejaquemav̄u Isaías básu Israecav̄u básav̄u borore.

*Judíova ne járiaino Jūmenijicui yávaiye méne
(Jn 12.38; Hch 2.21; Gá 3.12; Ef 6.15; 1 P 2.6, 8)*

30 Que baru, ¿aipe soūiye jāri majare caride? Yópe soūiye jāv̄u majare. Ina judíova ãnev̄u mememev̄u barejaquémav̄u, Jūmenijicui jãquiyere aiv̄u náre boropatebev̄u ne đaiye báque boje. Quénora Jūmenijic̄u vacari “Boropatebev̄u m̄ja ji jãinore”, arī soūrejaquemav̄u náre ne j̄u aiye de Jesucristore. 31 Æbenita ina judíova, Jūmenijicui beoimara másav̄u, đav̄u barejaquémav̄u Jūmenijicui đaic̄õjeiyede ũi soūiye báquede Moisés básu, đar̄ãjiv̄u nópe iye đaic̄õjeiyere, Jūmenijicui jãquiyere aiv̄u náre boropatebev̄u. Æbenita eabedejaquemav̄u diede. 32 Vobedejaquemav̄u Jūmenijicui me

jãiyede náre ne j̃a aiyequé Jesucristore. Qué nora vorĩdurejaquemaṽ J̃amenijic̃ai me jãiyede náre ne mearo ðaiyeque. Æbenita yéde eabedejaquemaṽ na. Que baru vaidéjaquemaṽ náre yópe p̃õec̃ai torĩ t̃uiyere c̃uraborã, ùi me jãme boje ðibore, nopedeca Cristo bíjarorejaquemaṽ ina judíovare ne jápiarĩ eabe boje úre. ³³ Javede J̃amenijic̃a, yópe arĩ, toivaic̃õjenejaquemaṽ ùi yávaiyede dibo c̃urabo borore:

Epeiṽ ỹ p̃õec̃ure Jerusalén ãmicurĩĩmaroi. Yópe c̃urabo ma coricai dobaribo p̃õeva toiṽare t̃ure ðaiyere, nopedeca ina p̃õeva j̃a abeṽ ñai p̃õec̃ure bíjarãjarama na. Æbenita caiṽ ina úre j̃a aiṽ c̃uyebenajarama na, arejaquemaṽ J̃amenijic̃a.

10

¹ M̃ja, jíṽ, parur̃õreca ùṽ ỹ jí ùmei ina Israecaṽare, jí yajubocaṽare, ne j̃a arãjiyere aỹ Jesucristore, J̃amenijic̃ai meadaquiyere aỹ náre, ne coatebenajiyere aỹ úre jar̃varĩ. Que baru ur̃ar̃õreca j̃eniavaiṽ J̃amenijic̃a que náre boje. ² Ỹ jãve m̃jare soỹiṽ. Nácarp̃uraṽ ur̃ar̃õ memecaiỹrĩduiṽbu J̃amenijic̃are ùi ur̃õpe. Æbenina “Yópe J̃amenijic̃ai ur̃õpe ðaiṽbu ñ̃ja”, arĩ dápiadama na. Æbenita yéde ðabenama na yópe ùi ur̃õpe. ³ Jápiarĩ eabenama J̃amenijic̃a soỹuỹre “Voropatebeṽ m̃ja jí jãinore” p̃õevare, ne j̃a aiyede úre. Que baru nácarp̃uraṽ memecarĩduiṽbu J̃amenijic̃are, “Voropatebeṽ m̃ja jí jãinore”, ùi arĩduquiyere aiṽ. Æbenita úre memecaiyṽreca, “Voropatebeṽ m̃ja jí

jãinore”, ye arĩ coyũbebi náre, ne jũ abe boje úre. ⁴ Jũmenijicũcapũravũ toivaicõjenejaquemavũ ãi ðaicõjeiyede ãi coyũiyede báquede Moisés bácare, põeva ne meatenajiyere ayũ Cristoi daquiye jipocai. Diede jũ aicõjenejaquemavũ caivũ ina jũ arãjivũre Cristore, boropatebevũ barãjiyépe ayũ ãi jãinore.

⁵ Aru Jũmenijicũ “Boropatebevũ mũja ji jãinore” arĩ, ãi coyũjũroede põevare, ne ðájũroe boje yópe ãi ðaicõjeiyede ãi coyũiyede báquere Moisés bácare, die borore Moisés bácarevacari, yópe arĩ, toivarejaquemavũ Jũmenijicũ yávaiyede: “Ñai ðarĩ bũojayũ caiye iye Jũmenijicũ ðaicõjeiyere cũcũyũme ã. Ñi ðaicõjeiyere ðaiye boje coatede ðabemũ macũyũme ã Jũmenijicũre jarũvarĩ”, arejaquemavũ Moisés bácare. ⁶⁻⁷ Ñbenita Jũmenijicũ “Boropatebevũ mũja ji jãinore”, ãi arĩ coyũiyede põevare ne jũ aiyede Jesucristore, die borore Moisés bácare, yópe arĩ, toivarejaquemavũ Jũmenijicũ yávaiyede: “Mi baju jẽniari jãmejascũ mi ãmei dápiarĩ, ‘¿Ñame mǎrajidi mũivũ cavarõ mearo Jũmenijicũ cũrõĩ?’ Aru mi baju jẽniari jãmejascũ mi ãmei dápiarĩ, ‘¿Ñame mǎrajidi joborõ jívũ coivũ yaiivũ bácare ne cũrõĩ?’ ” arĩ toivarejaquemavũ Moisés bácare. Yópe aiyũrõmu no: ¿Ñame mǎrajidi ãmeõvarajivũ Cristore cavarõ mearo Jũmenijicũ cũrõre jocarĩ? ¿Aru ñame mǎrajidi nacovarajivũ Cristore yainore jarũvarĩ?

⁸ Aru yópe Moisés bácarevacari arĩ toivarejaquemavũ Jũmenijicũ yávaiyede: “Jũmenijicũ yávaiye me joabenoimu mũre. Que baru coyũrĩ ãi yávaiye méne jijecamuque aru jũ arĩ ãmeque bũojaiivũ

mã”, arĩ toivarejaquemavũ. Aru iye yávaiye méne cūinátũrũ baju coyũivũbu maja pðevare, ne jũ arãjiyere aivũ Jesucristore. ⁹ Mi jũ aru Jũmenijicũ nacovaiye báquede Jesucristore yainore jarũvarĩ, aru mi jũ arĩ coyũru mi jjecamuque, “Jesucristo ji jabocũbe”, Jũmenijicũ meadacũyũme mãre, mi coatebequiyere ayũ úre jarũvarĩ. ¹⁰ Que teni ũmequedeca pðeva jũ aivũbu Jesucristore, Jũmenijicũ “Boropatebevũ mãja ji jãinore”, ũi arĩ coyũquiyere aivũ náre. Aru jjecamuquedeca pðeva coyũivũbu jãvene Jesúrã, ũi meadaquiyere aivũ náre, ne coatebenajiyere aivũ úre jarũvarĩ.

¹¹ Jũmenijicũ, yóre arĩ, toivaicðjenejaquemavũ ũi yávaiyede: “Ñai jũ ayũ Jũmenijicũre cũyoje tebecũyũvacaribe”, arejaquemavũ. ¹² Jũmenijicũ que aibi caivũ pðevare, judíovare aru judíova ãnevũre mãre. Caivũ pðeva cūinátũrutamu ũi jãinoi. Jũmenijicũ cūinácũrabe. Aru caivũ ne jabocũbe ã. Aru igrãõ mearo ðacacũyũme Jũmenijicũ caivũ úre jẽniaivũre. ¹³ Yóre arĩ, toivaicðjenejaquemavũ ũi yávaiyede: “Ácũ pðescũ ũi jẽniaru Jũmenijicũre, ‘mã, ji jabocũ’ arĩ, Jũmenijicũ meadacũyũme úre”, arĩ toivaicðjenejaquemavũ. ¹⁴ Apescũ aquiijichũbi yũre: Ũbenita pðeva jẽniaivũ bũojabenama Cristore, úre jũ abevũ baru. Aru jũ aivũ bũojabenama úre, járiabevũ baru ũi yávaiye méne. Aru járiaivũ bũojabenama iye yávaiye méne, coyũipðeva ne buebedu náre. ¹⁵ Aru ũi yávaiye méne coyũipðeva bueivũ bũojabenama iye yávaiye méne, náre jarobedu, aquiijichũbi apescũ. Jũmenijicũ, yóre arĩ, toivaicðjenejaquemavũ ũi

yávaiyede: “Jesús ñi yávaiye méne coyupõeva ne eaiyede põeva yebai, torojare ðaivũbu náre ne ũmei”, arĩ toivaicõjeneaquemavũ.

16 Apesũ ñi que aru, yópe arĩ, coyujebu yũ: Ñbenita ina jápiaivũ bácavũ obedivũ jũ abema na iye yávaiye méne. Isaías bácuvacari arejaquemavũ Jũmenijicũre: “Mũ, ji jabocũ, obebejĩna baju jũ adama ñũje borore”, arejaquemavũ Isaías bácũ Jũmenijicũre. 17 Aru cojedeca apesũ aquijichũbi yũre: “Põeva jũ adama Cristore ne jápiaiye báquede ñi yávaiye méne. Aru põeva jápiaadama iye yávaiye méne coyupõeva ne bueiye báque boje náre”, aquijichũbi apesũ.

18 Ñi que aru, yópe arĩ, coyujebu yũ: Jẽniari jáivũ mũre: ¿Israecavũ jápiarejaquemari cãreja Jũmenijicũi yávaiye méne? Jújũ, jáve jápiarejaquemavũ na diede. Jũmenijicũ, yópe arĩ, toivaicõjeneaquemavũ ñi yávaiyede ñi cuedaiye báque borore:

Jãicõjeñũ põevare cavarõre aru ne járu, majide ðajebu náre pũeno baju meacũ Jũmenijicũre. Aru ne járu caiye Jũmenijicũi cuedaiye báquede járavũa coapa aru ñamiá coapa máre, majide ðajebu náre Jũmenijicũi yávaiye jaũbeda, arĩ toivaicõjeneaquemavũ.

19 Aru bediõva cojedeca jẽniari jáivũ mũre: ¿Ina Israecavũvacari coreóvarejaquemari aipe Jũmenijicũ ðacũyũre? Jújũ, jáve coreóvarejaquemavũ na diede. Mamarũmũre apevũre ne jipocai Moisés bácuvacari, yópe arĩ, jũ arejaquemavũ ñi toivaiye báqueque Jũmenijicũi yávaiyede: “Tebutede ðacũyũtu yũ mũjare apevũ põevare, jáve põeyajubocavũ ãmevũque. Aru jorojĩne

đacuymu yu m̄jare p̄eajubocav̄u ārumev̄uque”, arejaquemav̄u J̄menijic̄u Israecav̄ure. ²⁰ Aru J̄menijic̄u toivaic̄ōjenejaquemav̄u ũi yāvaiyede Isaías b́ac̄ure nar̄imes̄va, yópe āri: “Ina p̄eva ye vobev̄u b́acav̄u ȳre, nárecabu eaiv̄u ȳre. Aru yu j̄đovarejacac̄u ji baju ina p̄eva ye j̄niari j̄mev̄u b́acav̄ure ȳre”, arejaquemav̄u J̄menijic̄u. ²¹ Ŭbenita Israecav̄ure ne borore J̄menijic̄u arejaquemav̄u: “Caij̄arav̄ure c̄ar̄ijimene đaiȳr̄iduīv̄u yu ina p̄eva j̄ abev̄ure aru mauc̄variv̄ure ȳre”, arejaquemav̄u J̄menijic̄u Isaías b́ac̄u toivaiye b́aquede.

11

J̄menijic̄u ũi jec̄ur̄i beoino jud̄ovare (Fil 3.5)

¹ Que baru, ¿Israecav̄ure J̄menijic̄u jar̄v̄aidi ũre jar̄var̄i? j̄niari j̄iv̄u yu m̄jare. ¡Bi, ye que āmev̄u! ¡Aip̄in̄m̄ vaib́ejar̄ōri nópe! J̄menijic̄u j̄ve jar̄v̄abebi náre. Ȳrecabu Israecac̄u. Abraham ḿac̄u p̄aramec̄ubu yu. Aru Benjamín āmic̄ur̄iyajubo p̄eajubocac̄ubu yu. ²⁻³ Israecav̄u J̄menijic̄u beoimaramu. Javede J̄menijic̄u beorejaquemav̄u ñjare ũi p̄eva ḿarajiv̄ure. J̄menijic̄u jar̄v̄abebi ñjare.

Aru m̄ja coreóvaiv̄ubu j̄ve yópe ar̄i toivaiye b́aquede J̄menijic̄u yāvaiyede Elíai soȳiye b́aquede J̄menijic̄uque. Elías ch̄ioñ̄ ar̄i j̄niarejaquemav̄u J̄menijic̄uque: “M̄, ji jaboc̄u, jave boar̄i jar̄vaquemav̄u mi yāvaiyede soȳcaip̄eva ḿacav̄ure. Aru mi āimarare boar̄i juar̄i jícaivare máre m̄re jave b́jare đaquemav̄u die coapa. Aru

уу quécyrabu mi yávaiyede соуцаирѳесу арцсц
cãreja. Que baru уаре máre boarĩ jarуvaiуarivубу
na”, arejaquemavу Elías Jūmenijicуre. ⁴ Ёbenita
Jūmenijicуcapūravу, yópe arĩ, соуrejaquemavу
Elíare: “Siete mil paivу baju ũmаva Israecavу
curivу cãreja mearore jíbema na pēreimure ũi āmiá
Baal”, arejaquemavу Jūmenijicу Elíare.

⁵ Quédecabu caride máre. Obebevу baju curivубу
Jūmenijicуi beoimara mácavу, ũi cōmaje āroje jāiye
boje majare. Jūmenijicу beoibi majare ũi me
boje, mearo đacayу bojесубeda. ⁶ Beobebi majare
maje mearo đaiye boje. Jūmenijicуi beoru pōevare
ne mearo đaiye boje, mearo đacaiye bojесубe
cубеjebu. Quénora ũre bojedajebu na ne mearo
đaiyede.

⁷ ¿Aipe arājidi maja caride? Yópe arājivубу
maja: Ina Israecavу vorĩdurejaquemavу Jūmenijicу
“Boropatebevу mаja ji jāinore”, ũi соуquiyere
aivу náre. Ёbenita caivу eabedejaquemavу ne
urōre. Obebejĩna nácvу, Jūmenijicуi beoimara
mácavу, earejaquemavу diede. Ёbenita Jūmenijicу
caivу arevу nácvure jápiaicōjemenejaquemavу
ũi cutuiyede náre. ⁸ Yópe arĩ, Jūmenijicу
toivaicōjenejaquemavу ũi yávaiyede: “Jūmenijicу
dápiabede đarejaquemavу náre aru coreóvabede
đarejaquemavу náre máre. Javede aru
caride máre jāmenama na aru jápiabenama na
Jūmenijicуi đaiyede aru ũi urōre máre”, arĩ
toivaicōjenejaquemavу. ⁹ Yópe arĩ, Jūmenijicу
toivaicōjenejaquemavу David bácvure:

Caiye iye meadaiye ñuoibope baquiyébu. Náre
jēni ture đaquiyebu. Aru ñájine đaquiyebu

náre. ¹⁰ Jūmenijicū jāmene đajacurī náre, ne coreóvabeni ņájinajiyere ayū cainūmūa, aŕī toivarejaquemavū David bácū.

Jūmenijicū űi meadaino judíova āmevūre

¹¹ Que baru, ģina judíova Jūmenijicūre jāiyūbeni aru járiaiyūbeni ne vainí tūiye báque boje bíjarorejaquemari náre? jēniari jāivū mūjare. ĵBī, ye que āmevū! ĵAipinūmū vaibéjarōri nópe! Ina judíova jū abedejaquemavū Jūmenijicūi yávaiye méne. Que baru vainí tūrejaquemavū na Jūmenijicūre jarūvarī. Iye ne vainí tūiye báque āmeina teiye barejaquémavū. Aru iye ne āmeina teiye boje, ina judíova āmevū járiaiyūre Jūmenijicūi yávaiye méne aru jū aivūre máre, Jūmenijicū meadarejaquemavū náre, ina judíova ne jorojīnajiyere ayū. ¹² Ina judíova ne āmeina teiye báque boje, arevū obedivū ijāravūcavū eadama űrarō mearore. Aru ina judíova ne baju boropatebevūre Jūmenijicūi jāinore eabe báque boje, ina judíova āmevū eadama űrarō mearore. Que baru pūeno űrarō mearo baju baquiyébu ānijāravū baquinóre, caivū judíova Jūmenijicūi meadaimara márājivūbu ne járiaiyede Jūmenijicūi yávaiye méne aru ne jū aiyede Jesucristore.

¹³ Caride soyūyūbu mūjare, judíova āmevūre. Cristovacari yūre buaicōjeame űi yávaiye méne mūjare. Que baru Jesús űi yávaiye méne beorī soyūicōjeimūtu yū judíova āmevūre. Dáriaiyū yū parūrō ji memeinore. ¹⁴ Que teiyede, arevū jīvū, judíova, jorojīnajichūma ji bueiyede mūjare. Que baru jū arājarama Jesucristore aru járiarājarama Jūmenijicūre máre, mūjare, Jūmenijicūi

meadaquiyere aivᵛ náre. ¹⁵ Jāmenijicᵛi ᵛbede ina judíova jāiyᵛbevᵛare úre aru járiaiyᵛbevᵛare máre, apevᵛ ijāravᵛcavᵛ cārijimenejaquemavᵛ Jāmenijicᵛque. Que baru ᵛrarō mearo baju baquiyébu ānijāravᵛ baquinóre, Jāmenijicᵛi copᵛ etaiyede ina judíovare, meadacᵛyᵛ náre. Yóre yaivᵛ bácvᵛ ne nacajaiye yainore jarᵛvarī ᵛrarō mearo bajutamu. ¹⁶ Pāubore mama buraijevede pōeva ne jídu Jāmenijicᵛare, caibo dibo máre Jāmenijicᵛ jibobu. Aru jocᵛcᵛ nᵛomure máre pōeva ne jídu Jāmenijicᵛare, caiye dicᵛ cavabᵛna máre Jāmenijicᵛi cavabᵛabu. Quédca Abraham mácvᵛ Jāmenijicᵛ jicᵛ barejaquémavᵛ. Que baru ᵛi pāramenacavᵛ máre Jāmenijicᵛ jinamu.

¹⁷ Jocᵛcᵛ olivo āmicᵛricᵛ cᵛvᵛ jioi. Aru ᵛᵛja judíova dicᵛpe paivᵛbu. ᵛᵛjeñecu mácvᵛ, Abraham mácvᵛ, dicᵛ nᵛomure ráyᵛbe. Aru apesᵛ cᵛvᵛ macarōcᵛcᵛ olivo āmicᵛricᵛ. Dicᵛpe paivᵛbu mᵛja, judíova ātevᵛ. Olivocᵛ jiocacᵛre cavabᵛare burarī jarᵛvaquemavᵛ. Que baru macarōcᵛcᵛ cavabᵛare īni, doaquemavᵛ olivocᵛ jiocacᵛre. Que baru ᵛᵛja judíova cadateivᵛbu mᵛjare, judíova ātevᵛare, popedca jocᵛcᵛ nᵛoi oco mᵛri cadateiyere cavabᵛare. ᵛᵛja meadacaivᵛbu mᵛjare ᵛᵛje jíye boje mᵛjare caiye Jāmenijicᵛi mearo đacaiyede ᵛᵛjare Abraham mácvᵛ yóbore. ¹⁸ ᵛbenita mᵛjacarᵛravᵛ āmeina jāmejara ina judíovare, Jāmenijicᵛi ᵛbemara mácvᵛare, yóre cavabᵛna buraicavabᵛare. Dáriabejarā mᵛja mᵛje baju ne pᵛeno meara. Mᵛja máre cavabᵛare paivᵛbu. Que baru cavabᵛna ātevᵛ jíye ocōre nᵛomuare. Quépora nᵛomuatu jíye ocōre

cavabũare. Nopedeca m̃ja mearore đabevũ ñja judíoare, quénora ñja mearore đaivũbu m̃jare.

¹⁹ Æbenita cũinácu m̃jacacu acũyũme yũre, “Yóre jocsũare coreipõescu buraiyere cavabũare jioi cãricũre, doacũyũ apescavabũa macarõi cãricũi cavabũaque, nopedeca Jũmenijicu ñejaquemavũ arevũ judíoare ãi põevare jocarĩ, eresũyũ yũre ne yebai”, acũyũme yũre cũinácu m̃jacacu. ²⁰ Jãvemũ no. Jũmenijicu ñejaquemavũ náre, ne jũ abe báque boje úre. Aru cãvũ mũ dicũi mi jũ aiye boje úre. Æbenita dáriabejacũ mũ mi baju arevũ pũeno meacu. Quénora me đajacu aru me jãjacũ mũ. ²¹ Yóre jocsũare coreipõescu đajocabere caiye cavabũare jocsũi, nopedeca Jũmenijicu caivũ judíoare đajocabedejaquemavũ ãi põevaque. Æi ñyepedeca ina judíoa úre jũ abevũre, jãve mũre máre ĩcũyũme úre mi jũ abedu.

²² Jãrijide apa. Jũmenijicu mearo đacarĩ bũojaibi põevare. Aru ñájine đayũ máre bũojaibi põevare. Ñájine đaibi ina ãmeina teivũre, jũ abeni vainí tãivũre úre. Æbenita mearo đacaibi maja jũ aivũre úre, đaiyũrivũre ãi Ƴõre. Cainũmũa m̃je jũ aru úre aru đaru yóre ãi Ƴõre, ã mearo đacacũyũme m̃jare. Æbenita m̃je jũ abedu úre, ã ĩcũyũme m̃jare máre úre jocarĩ. ²³ Aru ina judíoa Jũmenijicũre jũ abevũ bácavũ, ne jũ aru úre aru ne baju dáriainore oatũvaru, Jũmenijicu eresũyũme náre máre ãi põevaque cojedeca. ²⁴ M̃ja judíoa ãmevũ jocsũ macarõi cãricũ cavabũare buraimara mácavũre raivũbu m̃ja. Que baru m̃je cójijiyẽ báque Jũmenijicũi põevaque

yópe cavabũa ne doaiye báquepebu jocsu jioi caricũã. Ubenita ina judíova jocsu jioi caricu cavabũa buraicavabũa bácare paivũbu. Que baru ne cójjiye baquiyé cojedeca Jūmenijicũ pōevaue yópe cavabũare ne doarãjijepedecabu dicu jioi caricũã cojedeca. Que baru maiyójabevũ no Jūmenijicare ãi epequino náre cojedeca ãi pōevaue.

*Jūmenijicũ ãi meadaino judíovare
(1 Co 2.16; 8.6; Ef 4.6; Col 1.16)*

²⁵ Mũja, jívu, uvũ yũ mũje majinajiyere ayũ iye Jūmenijicũ jãdovameno mácarõre jipocamia ubenita jãdovainore caride. Diede mũja majidivũ baru, “Me majidivũbu ñũja”, arĩ dáriabenajaramu mũja mũje ũmei. Jãvemu yo: Ina Israevũ Jūmenijicũ yávaiye méne járiaiyũbema caride. Ubenita arejãravũ baquinói járiarĩ ãi yávaiye méne jũ arãjarama na diede. Na jũ abenama pũ caivũ ina judíova ãmevũ Jūmenijicũ meadaimara márãjivũ ne jũ aiyeta Jesucristore. Aru no yóboi, ina judíova máre járiarĩ Jūmenijicũ yávaiye méne jũ arãjarama diede. ²⁶ Que teni Jūmenijicũ meadacũyũme caivũ ina judíova jũ arãjivũre úre. Yópe arĩ, Jūmenijicũ toivaicõjenejaquemavũ ãi yávaiyede:

Ñai meadairõescũ dacũyũme Jerusalén ãmicurĩĩmarore jocarĩ. Jarũvacũyũme caiye ina Jacob básũi pãramena ne ãmeina teiyede. Aru ãrũmetecũyũme diede. ²⁷ Que teni dacacũyũtu yũ yópe “Dacacũyũtu mũjare”, ji aiyे báqueredeca, ji jarũvaiyede ne ãmeina teiyede, ãrũmetecũyũ diede, arejaquemavũ Jūmenijicũ.

28 Ina judíoova Jūmenijicure maucvarivubu na, ju abevu ũi yávaiye méne. Aru ne que đaiye boje, Jūmenijicu meadaibi arevu mujare, judíoova āmevure. Ūbenita ina judíovare Jūmenijicu ũbi, ũi beoiye báque boje néñecuva mácvure. 29 Jūmenijicui mearo đacarĩ buiyede pōevare bojecabeda ũi me boje, aru ũi cutuiyede pōevare ũ jina mārājivure, jāve oatvabebi ũi dāpiainore. Dajocabebi ũi mearo đacaiyede aru ũi cutuiyede máre. Quénora buojaibi iye mearo đaiyede ũi buiye báquede. 30 Aru mija judíoova āmevcapūravu javede ju abedejaquemavu Jūmenijicure. Ūbenita caride ina judíoova ne ju abede ũre, Jūmenijicu cōmaje āroje jāimi mujare. 31 Nopedeca ina judíovacapūravu caride, Jūmenijicui cōmaje āroje jāiyede mujare, ju abema ũre. Ūbenita ju arājarama ũre ũi cōmaje āroje jāiyede mujare, ũi mearo đacaquiyepe aivnu náre máre ũi cōmaje āroje jāiye boje. 32 Que baru Jūmenijicu đaicōjeimarape đabi caivnu pōevare, ne ju abe boje ũre, cōmaje āroje jācvu náre.

33 Jāve Jūmenijicu pveno meacu bajutame. Aru urarō cōmaje āroje jāimi caivnu pōevare. Ūrarōmu ũi cvave cvvae, aru ũi majié, aru ũi coreóvaiye máre. Ńame covaiye buojabema ũi dāpiayede, ũi me coreóvaiye boje caivnu pveno. Aru űame coreóvarĩ buojabema ũi đaiyede, ũi me majié boje caivnu pveno. 34 Jūmenijicu, yóre arĩ, toivaicōjenejaquemavu ũi yávaiyede:

Pōecu cvbebi Jūmenijicui dāpiayede majicnu. Aru pōecu cvbebi majicarĩ buojaynu Jūmenijicure.

35 Aru pōecu cvbebi jícacu Jūmenijicure

apejĭene, Jĭmenijicĭi bojecĭbenore
cĭvaquiyere ayĭ ũre cojedeca, arĭ
toivaicĭjenejaquemavĭ.

³⁶ Que baru Jĭmenijicĭvacari cĭedarejaquemavĭ
caiyede. Ėi parĭque caivĭ cĭrivĭbu aru caiye
mĭre cĭvĭ. Aru ĩi cĭe boje caivĭ cĭrivĭbu aru caiye
mĭre cĭvĭ. Que baru caivĭ jĭnajarevĭ mearore
Jĭmenijicĭre cainĭmĭa. Quĕdecabu.

12

Cĭrĭjarevĭ memecarĭjivĭ Jĭmenijicĭre (1 Co 12.4-12)

¹ Mĭja, jĭvĭ, Jĭmenijicĭi pare cĭmaje ĩroje
jĭiye boje majare, paredeca jĕniaivĭ mĭjare,
mĭje jĕniarajiyere ayĭ Jĭmenijicĭque, jĕve mĭje
Ċarĭjiyere ayĭ yĕre ĩi ĩrĕre, caiyede me matĭyeda
cainĭmĭa. Yĕre pĕeva ne jĭcaiyere ĩimara boaimara
mĭcavĭre Jĭmenijicĭre, jĭjarĭ mĭja mĭje bajuĭre.
Ėbenita arĭrivĭbu mĭja. Mĭjavacari epejarĭ
mĭje bajuĭ coara Jĭmenijicĭre, memecarĭjivĭ ũre
cĭinĭcĭre. Yĕre Ċarĭ coatejarĭ mĭja mĭje ĩmeina
teiyede jarĭvarĭ. Aru Jĭmenijicĭ torojĭrĭ jĭcĭyĭme
mĭjare. Nĕre Ċaivĭ mĭja mearore jĭvĭbu
Jĭmenijicĭre jĕve mĭje ũmeque. ² Ċabejarĭ mĭja
yĕre ijĭravĭcavĭ Jĭmenijicĭre jĭ abevĭ ne Ċare
nĭiyere. Quĕnora Jĭmenijicĭre oatĭvaicĭjeara
mĭja, cĭvarĭjivĭ mamaĭmene aru mĭje dĭriaino
mamarore mĭre mĭja coara. Que teni mĭja
bĭjarĭjaramu majidivĭ Jĭmenijicĭi ĩrĕre mĭje
Ċarĭjiyede. Aru Jĭmenijicĭi ĩrĕ mearomu, torojĭre
Ċaino, aru ye jaĭbenomu.

³ Jūmenijicū p̄eno meacū baju mearo đacaibi yure, jíyū yo jí memeinore, jí memecaquiyepe ayū m̄ajare. Que baru soyuyūbu m̄ajare, yópe arí: “Mearamu ñ̄ja”, arí dáriabejarā m̄ja m̄je baju. Quénora “Jūmenijicūi cađatebedu yure, arej̄ene đaiye majibejebu yū”, arí dáriajarā m̄ja coapa. ⁴ Maje baju cūinárovacaribu c̄vae ure c̄ere. Ūbenita caiye iye mememevū cūináromia. ⁵ Quédeca maja, Jesúre jū aip̄eva, obedivūbu. Ūbenita cūinábajupe paivūbu maja Jesúque. Cūinávape Jūmenijicū cójijovaibi majare caivū arevūque. Que teni cūinábajupe paivūbu maja.

⁶ Jūmenijicū p̄eno meacū baju majide đaquemavū majare coapa bojecūbeda ūi majiécārōre, maje cađatenajiyep̄e ayū arevūre. Que baru caivū maja coapa đaiye jāvū majare yópe ūi majide đaiye báquepe. Jūmenijicūi jídu ūi majiécārōre maje soyūcarāj̄iyep̄e ayū ūi yávaiyede, soyūcarāj̄arevū diede, aip̄ino ūi majare jíno mácarōpe majare coapa. ⁷ Jūmenijicūi jídu ūi majiécārōre maje memecarāj̄iyep̄e ayū arevū Jesúre jū aivūre, memecarāj̄arevū náre. Jūmenijicūi jídu ūi majiécārōre maje buenajiyep̄e ayū p̄evare, buenajarevū náre. ⁸ Jūmenijicūi jídu ūi majiécārōre maje cađatenajiyep̄e ayū arevūre, cađatenajarevū náre. Majacavū jívū baru ne c̄vecarōre arevūre, jíjarāri náre jecūbevūva. Majacavū jaboteivū baru ina jū aip̄evare, ɱrarō memejarari na. Majacavū cōmaje āroje jāivū baru arevūre aru mearo đacaivū baru náre, toroj̄rivū náre mearo đacajarāri na.

*Aipe đaiye jārō Jesúre jū aip̄evare
(Mt 5.44; 19.18-19; 22.21; Mr 12.17; Lc 6.28;*

20.25; 2 Co 8.21; Ef 6.11-17; He 10.30; 13.2; 1 P 4.9)

⁹ Ʋjarã arevure aru me đajarã náre jáve. Pusaũmea cıbevuva cadatejarã náre. Ʋbejarã ãmenore. Cainũmua đajarã mearore. ¹⁰ Ʋjarã mũa mũje bajumia. Torojuřivũ jãjara mũa coapa arevure mũje řnenocavure aru puedajarã náre máre.

¹¹ Jũracıbejarã. Quénora pare mũje đaiyũeque memejara mũa. Memecajarã ırarõreca maje jabocu Jesucristore mũje ũmeque.

¹² Napini coreivıbu mũa Jũmenijicıi mearo đacaquiyeđe mũjare. Que baru torojuřarã mũa cainũmua. Napijara mũa mũje ñájiyede. Aru ıetıbevuva coujarã Jũmenijicıque cainũmua.

¹³ Jıjarã mũje cıvecarõre aru tãutırare máre ina Jũmenijicıi põevacavure jaıéde. Me copı etajarã ina curãdaivure mũje yebai arenoacavure.

¹⁴ Jẽnıajara mũa Jũmenijicıque, ıi ãmedabequiyepe aivı ina mũje mauvare. Aru mũjavacari ãmeina yávabejarã náre. Quénora jẽnıajara Jũmenijicıque, ıi mearo đacaquiyepe aivı náre.

¹⁵ Torojuřarã mũa ina torojuřivıque. Aru chĩori ojarã mũa ina arevı chĩori oivıque.

¹⁶ Cãrijimenoque cıjarã mũa arevıque. Cũinátıru mũje ũmei dářıajarã mũa. Aru jãjara caivı arevure cũinátıru. Dářıabejarã mũa coapa “¿Meara mářıca?” arevı řneo. Quénora yóvajarã mũa ina cõmaje ãrojarıvıre. Dářıabejarã mũa ırarõ me majıdivıre.

¹⁷ Arevı ne ãmeno đaiyeđe mũjare, copı ãmeno đabejarã náre. Jırocamia dářıajarã aıpe đaiye jaıřõre, arevı ne jãřııyepe aivı mũa

jūjovabevure. ¹⁸ Mūjacapūravū caiye mūje
 đaiyeque cārijimena cūre đajarā mūje bajumia.

¹⁹ Mūja, ji yóvaimara, cainūmūa ñájine đabejarā
 mūja arevure, ne ñájine đaiye báque boje
 mūjare. Quénora corejarā Jūmenijicū ñájine
 đacūyure náre. Que baru yópe arī, Jūmenijicū
 toivaicōjenejaquemavū ũi yávaiyede: “Yūrecabu
 ñájine đacūyū ina āmeina đaiyū bācavure arevure.
 Yūvacari bojedare đacūyūmu náre yópe ne āmeno
 đaino mácarōpe”, arejaquemavū maje jabocū
 Jūmenijicū. ²⁰ Que baru đajarā mūja yópe
 Jūmenijicūi toivaicōjeiye báquepe ũi yávaiyede:
 “Mūje mauvai ñájinu āvūéna, jíjarā mūja náre ne
 āiyeva. Aru mūje mauvai ũcuiyūru, jíjarā mūja
 náre ne ũcuiyeva. Que đarīburu yóboi, nácapūravūi
 chīomenu mūjare ne ñájine đaiye báquede,
 pūeno ģrarō ñájine đarājaramu mūja Jūmenijicūi
 ñájiovaquijāravū baquinóre ne maucūvae báque
 boje mūjare, mūje mearo đacaiyedeca náre”,
 arejaquemavū Jūmenijicū. ²¹ Āmenore đare
 đaicōjemejara ina āmeno đare đaiyure mūjare.
 Quénora mearo đacajarā mūja caivure, bíjarorājivū
 mūje mauva ne āmenore đaiyede.

13

¹ Caivū ina jabovare Jūmenijicū jaboteicōjeimi
 ijāravure. Que baru caivū pōevare jū aiye jaūvū
 ina jabovare coapa. Aru ina jabova Jūmenijicūi
 epeimaramu. ² Ácū pōescū maucūvacū baru
 jabocūre, maucūvaibi Jūmenijicūi epeimū mácūre.
 Que teni ñai pōescū ñájicūyūme ũi maucūvae
 boje. ³ Ina mearore đaiyū jidūbema jabovare.

Quénora ina āmenore đaiṽu jidṽma jabovare. Que baru mṽja jidṽiyṽbevṽ baru jabovare, mearo đajarā. Aru ina jabova me jārajarama mṽjare. ⁴Ina jabova Jūmenijicṽi epeimaramu na, me cadatenajivṽ mṽjare, aru mṽjare cadatede đarājivṽ apeṽure máre. Ūbenita mṽja āmenore đaiṽu baru, jidṽjarā náre. Nájine đaiṽu buojadama na. Aru nájine đadama na āmeno đaiṽure. Que teni ina jabova Jūmenijicṽi epeimara nájine đarājivṽbu āmeno đaiṽure. ⁵Que baru ju aiye jaṽṽ mṽjare ina jabovare, ne nájine đabenajiyepe aivṽ aru “Boropatebevṽ yṽ”, mṽje arī dāpiarājiyepes aivṽ máre. ⁶Que baru bojedaiyede máre jíye jaṽṽ ina jabova ne tāutṽra ĩcōjeiye boje caivṽ ne jaborđosavṽre. Jūmenijicṽvacari ũi epeinore memeivṽbu ina jabova. ⁷Bojedajarā mṽja ina jabovare caino mṽjare bojedaiye jaṽrōre. Aru pueđajarā caivṽ ina jabovare, mṽjare cōjeivṽre máre.

⁸Bojesṽbe đabejarā apeṽure. Quénora cūinárora đaiye jaṽṽ mṽjare: Ūjarā apeṽure. Ácu pṽescṽ ṽcu baru apeṽure, đaiṽi caiyede yópe Jūmenijicṽi đaicōjeiye soyiyepes. ⁹Yópe đaicōjenejaquemavṽ Jūmenijicṽ pṽevare: “Cṽbejarā apeṽque mṽjemarebṽcṽvare jarṽvarī. Boarī jarṽvabejarā pṽevare. Návamejara. Āujimejara apeṽ ne cṽvaede”, arī đaicōjenejaquemavṽ. Caiye iye đaicōjeiye aru caiye ape đaicōjeiye máre cūináromia yópe aiṽṽgṽtu: “Mṽja coapa ṽjarā mṽjevare, yópe mṽje ṽpedeca mṽje bajure”, aiṽṽebu iye. ¹⁰Ácu pṽescṽ ṽcu baru ũ jivṽre, ye āmenore đabescṽyṽte náre cainṽmṽ. Que baru pṽescṽ ṽcu baru ũ jivṽre,

ñai ðaibi caiyede iye ðaicõjeiye coyuiyere.

¹¹ Aru caiye iye ji coyuiyere ðaiye jañvñ majare, mñje majié boje ijãravñi vaiyede. Cãivupe paivñbu mña. Æbenita coedaiye jañvñ majare. Jesúi copaidaquijãravñ, ñi nãvaquijãravñ baquinó majare cavarõ mearo ñi curõi, joabevñ caride, maje Jesúre mamarñmñ jñ aijãravñ bácarõ pñeno.

¹² Maje cñede ijãravñi yóre ñamipe painomu. Æbenita joabevñ miadãe tuiyere paino maquinó, Jesúi copaidaquiyede yore. Que baru dajocaiye jañvñ majare caiye iye ãmeina teiyede, pñeva ne ðare nuiyede ñami, arevñ ne jãri bñojabede náre. Quénora ðaiye jañvñ majare caiye iye me teiyede yóre Jãmenijicñi urõpe, pñeva ne ðare nuiyede jãravñ, arevñ ne jãiyede náre. Que baru yóre churara boaicarovede ñni, ñi meateiyere boacáyu ñi mauvare, nopedeca Jãmenijicñi majiéque meateiye jañvñ majare, ðabeburĩ ãmenore. ¹³ Que baru jañvñ majare maje ðare nuiye yóre curivupe jãravñ, arevñ ne jãri bñojaiyede náre. “Ûcurajare” abeni, urarõ boqueiyede ùcumeni, pacotebejarã mña. Aru ãmeina ðabejarã mña arevñque mñjemarebñcñva ãmevñque. Aru jarabeni jorojñejara mña arevñque máre. ¹⁴ Æbenita maje jabocñ Jesucristore jññajara, ñi cadatequiyere aivñ majare, mñje curãjiyere aivñ yóre ñi urõpe. Aru mñje ãmeina ðaiyerepẽe dápiayede dajocarĩ, ðabejarã mñje urõ ãmenore.

14

*“Ãmenamu”, arĩ yãvabejarã mñjacavñre
(2 Co 5.10; Col 2.16)*

1 Me coru etajarã m̃ja ina Jesúre ju aivu coreóvabevure cãreja aipe ne ju aiyede Jesúre. Aru, “Majibevu m̃ja”, arĩ yávabejarã náre. 2 Apevu Jesúre ju aipõeva me coreóvaivu aipe ne ju aiyede Jesúre, ãdama áde ãiyede. Æbenita apevu Jesúre ju aipõeva coreóvabevu cãreja iye ne ju aiyede Jesúre, ãmema ãimajiaruare, ne dápiaye boje J̃menijicuvacari me becure náre ãimajiaruare ãivure. 3 M̃ja caijĩene ãivu ãmeina jãmejara ina ãimajiaruare ãmevure. Quédeca m̃ja ãimajiaruare ãmevu ãmeina yávabejarã ina caijĩene ãivure. J̃menijicuvacari me jãñ coatebebi ina caijĩene ãivure ã jinare jocarĩ. 4 Jaruvarĩ buojabevu m̃ apesu ãmure memecayure. Qué Nora ñai ãi memecaimu quécu c̃inácure buojarĩ jaruvayuvu o mautede dayu úre. Nóre mi jaruvarĩ buojabepedeca apesu mácacure, J̃menijicuvacari, caivu ne jabocu, jaruvacuyume o mautede dacuyume úre.

5 Aru apevu Jesúre ju aipõeva ãrurivubu c̃inájãravure me arejãravua rueno. Æbenita apevu Jesúre ju aipõeva ãrurivubu c̃inátuvu jãravua coara. Majjarãri caivure jãvene ne dápiainore. 6 Majacavu me ãrurivubu baru c̃inájãravure arejãravua rueno ãadama nóre, pueðarãjivu J̃menijicure. Aru majacavu ãrurivubu baru c̃inátuvu jãravua coara ãadama nóre, pueðarãjivu J̃menijicure. Aru majacavu caijĩene ãivu nóre ãadama, pueðarãjivu J̃menijicure, aru torojuede jíyama úre, ãi jíye boje náre ne ãiyeva. Aru majacavu ãimajiaruare ãmevu máre nóre ãadama, pueðarãjivu J̃menijicure, aru torojuede jíyama úre, ãi jíye boje náre ne ãiyeva.

7 Põescu cãbebi majacavũ jẽneboi jaboteyũ ãi baju ãi arũede cãreja. Jesũre jũ airõescu cãbebi cũinãcũva. Quẽdeca põescu cãbebi jaboteyũ ãi baju ãi yaiyede mãre. Jesũre jũ airõescu yaibẽbi cũinãcũva. 8 Maje arũede cãreja maje jabocu jĩnamu maja, pueðarãjivũ ùre. Aru maje yaiyede mãre maje jabocu jinamu maja, pueðarãjivũ ùre. Que teni arũrivũ baru maja cãreja, Cristo jinamu maja. Aru yaiũ bãcavũ baru mãre, Cristo jina mãrajivũbu maja. 9 Cristoi yaiye báque boje aru ãi nacajaiye báque boje yainore jarũvarĩ, jaboteyũbe ã caivũre, arũrivũre aru yaiũ bãcavũre mãre.

10 ¿Aipe teni arevũ m̃jacavũ ãmeina yãvaivũrũ arevũ Jesũre jũ airõevare, mĩvũpe paivũre? ¿Aru aipe teni arevũ m̃jacavũ ãmeina jãivũrũ arevũ Jesũre jũ airõevare, mĩvũpe paivũre? Nõpe ðabejarã m̃je baju. Caivũ maja nũrajaramu Cristoi coyũquiyede maje ðaiye báquede mẽne o ãmene ãi jãinoi. 11 Yõpe arĩ, Jũmenijicũ toivaicõjenejaquemavũ ãi yãvaiyede:

Yõpe aibi maje jabocu: “Jĩ cainũmũa cũe boje, coyũyũbu m̃jare yõpe vaiquiyede jãve. Caivũ ijãravũcavũ ñũatutarĩ mearore jĩnajarama yũre. Caivũ ijãravũcavũ coyũrãjarama yũre, ‘Jũmenijicũtamu m̃. Ñũje jabocũbu m̃’, arãjarama caivũ”, arejaquemavũ Jũmenijicũ.

12 Que baru caivũ majavacari coyũrãjaramu Jũmenijicũre maje borore, caiye maje ðaiye báquede.

*Ãmeno ðare ðabejarã m̃jevũre
(Mt 15.1-20; Mr 7.1-23)*

13 Que baru ãmeina yávabenajarevꝯ majeure. Quénora majijarã majeure ùme mꝯja ãmeina teivꝯre. Que baru mearo ðajarã, majeure ne vainí tubenajiyere aivꝯ, ne jáiye boje majeure ãmeina teiyede. 14 Yꝯ jáve coreóvaivꝯ ye ãiye cubede yure ãmedaiye, yure coavaiye Jūmenijicꝯre jarꝯvarĩ. Nópe buedejaquemavꝯ majeure jabocꝯ Jesucristo. Ëbenita apecꝯ “Ãmetede ðaivꝯ yure”, ãi arĩ dápiaru apejĩene, diedecabu ãmetede ðaiye úre. Que baru maja coapa dápiarĩ majidivꝯbu ãmeina teiyede. 15 ãiyeque majeure chĩore ðaru apecꝯ Jesúre jꝯ aipðevare ne ùmei, meamejebu no. Maje nópe ðaiyeque, jáðovajebu mꝯja ubevꝯre náre. Jesucristo yaidéjaquemavꝯ bojedayꝯ náre máre. Que baru bíjarobejarã majeure náre, ne coatenajiyere aivꝯ Jūmenijicꝯre jarꝯvarĩ, majeure apejĩene ãiyꝯe boje. 16 Que baru majeure ðaivꝯ baru apejĩene, méne majeure jáiyede, “Boropatebevꝯ yꝯ”, majeure arĩ dápiayede majeure ðaiyede diede, aru pðevare cadateiyede máre, ubebenita apecꝯ Jesúre jꝯ aipðecꝯi ãmeina járu, o ãmeina yávaru diede, ðajocajarã majeure ðaiyede. Quénora ðabejarã majeure diede. 17 Jūmenijicꝯ majeure jabocꝯbe. Ëbenita majare jabotebebĩ majeure ãri aru ũcuri teiye boje. Quénora cꝯjarã me nurié ðaivꝯ, cãrijimena, aru torojarivꝯ, yópe ñai Espíritu Santoi cðjeiyere majare. Nópe ðaru, Jūmenijicꝯ jaboteibi majare. 18 Aru caivꝯ ina memecaivꝯ Cristore nópe ðaivꝯ, nárecabu me Jūmenijicꝯre torojare ðaivꝯ, aru pðevare máre me járe ðaivꝯ, aru me yávare ðaivꝯ náre.

19 Que baru cainꝯmꝯa cãrijimene ðarãjarevꝯ majeure apecꝯre. Aru cainꝯmꝯa cadatenajarevꝯ majeure

aprevu majacavure, pueno parugõreca ne ju are nurajiyere aivu Jesúre aru pueno me ne surãjiyere aivu úque. ²⁰ Jūmenijicu pōevare ju are nure ðaibi pueno parugõreca Jesúre. Que baru mujacarpūravu ãmedabejarã náre ne ju aiyede Jesúre, mje arejĩene ãiyue boje. ãiye cubevu ãmedaiye pōevare, náre coavaiye Jūmenijicure jaravarĩ. Ne ãru mje ãiyepedeca aru “Ãmeina ðaiyebu ñujare”, arĩ dáriaru, mujacarpūravu ãmeno ðajebu náre, mje ãiye boje. ²¹ Que baru ãmejara mja ãimajiaruare, aru ũcumejara boqueiyede máre, aru ðabejarã caiye arejĩene, mujacacu Jesúre ju airõescu vainĩ turĩ ũi ðabequiyere aivu ãmenore mje ðaiyede jãri. ²² Mje dáriainore mje ãiyede, mje ũcuiyede, aru mje ðaiyede máre coubejarã aprevure. Quénora Jūmenijicuvacari coreóvacuyme diede. Ñai pōescu caiyede ðayu baru, “Boropatebev u”, arĩ dáriarĩ, úrecabe Jūmenijicui torojure ðaimu. ²³ Ũbenita ñai pōescu “Majibev u mearore ji ãino, ji ũcuino, aru ji ðaino” arĩ dáriayu baru, úrecabe Jūmenijicui ãmeina jãimu. Ũi nóre ðaiyede, “Majibev u Jūmenijicu ucure diede” arĩ dáriayu baru, boropateyube ũ Jūmenijicui jãinore. Caiye maje ðaiyede, “Meaquiyebu” arĩ dáriabev baru, ãmeina teivubu maja.

15

Torojure ðarãjarevu majacavure

¹ Maja Jesúre ju airõeva me coreóvaivubu aipe maje ju aiyede Jesúre. Que baru majare cadateiye javu aprevure, Jesúre ju airõeva coreóvabevure cãreja aipe ne ju aiyede Jesúre,

ne vainí t̄ubenajiyere aiv̄ũ ãmeina teiyede. Maje ɱrõpe ðaiye jaɱbeɱũ majare. ² Quénora ðacaiye jaɱv̄ũ majare aɱev̄ũ Jesúre j̄ũ aiv̄ũre, toroj̄ure ðarājiv̄ũ náre aru paɱre ðarājiv̄ũ ne ũmene. Nópe ðaiye jaɱv̄ũ majare, ne p̄eno ɱrarõ majinajiyere aiv̄ũ aipe ne j̄ũ aiyede Jesúre. ³ Cristovacari ãi baju toroj̄ure ðabedejaquemav̄ũ. Quénora vaidéjaquemav̄ũ úre yópe J̄ũmenijic̄ũ toivaicõjeiye báquepe ãi yávaiyede: “Põeva ne ãmeina yávaiyeque m̄ure, ãmeina yávaɰama ȳure máre”, arejaquemav̄ũ J̄ũmenijic̄ure. ⁴ Aru caiye iye toivaiye báque J̄ũmenijic̄ũ yávaiyede toivaicõjenejaquemav̄ũ, maje buenajiyere aȳũ. Maje bueiyede diede, napiv̄ũbu maje ñájiyede aru toroj̄uriv̄ũbu. Que baru napini coreiv̄ũbu J̄ũmenijic̄ũ mearo ðacaquiyede majare. ⁵ Aru J̄ũmenijic̄ũ napine ðaibi p̄õevare, aru toroj̄ure ðaibi náre máre. Que baru c̄ure ðajac̄urĩ m̄jare c̄ãrijimev̄ũva c̄ũinátur̄ũ m̄je ũme, m̄je ðarājiyere aȳũ nópe Jesucristoi ðaiye báquepe. ⁶ Que teni caiv̄ũ m̄ja, c̄ũinátur̄ũ m̄je ũme aru c̄ũinácamumia, jíjarã mearore J̄ũmenijic̄ure, maje jaboc̄ũ Jesucristoi mearore jí̄m̄ure, jí̄pac̄ure máre.

Judíova ãmev̄ũ ne járiaino J̄ũmenijic̄ũ yávaiye méne

⁷ Cop̄ũ etajarã m̄ja m̄jev̄ũre yópe Jesucristoi cop̄ũ etaiyere majare, p̄õeva ne mearore jí̄najiyepe aiv̄ũ J̄ũmenijic̄ure. ⁸ Ȳũ coȳũȳũbu m̄jare yópe: Cristo darejaquemav̄ũ memecaip̄õesc̄ure, judíovare caɰatec̄ũȳũ. Que ðarĩ, jáðovarejaquemav̄ũ J̄ũmenijic̄ure jáve ðaȳure yópe “Đacac̄ũȳũtu ȳũ”, ãi aiye báquepedeca. Cristo jave ðarejaquemav̄ũ caiye iye J̄ũmenijic̄ũ coȳũiye báquepedeca judíovai ñesc̄uva másav̄ure. ⁹ Aru Cristo máre mearore jí̄de

ɖarejaquemavɯ Jũmenijicɯre ina judíova ãmevɯre, Jũmenijicɯi cõmaje ãroje jáiye boje náre. Yópe arĩ, Jũmenijicɯ toivaicõjenejaquemavɯ ãi yávaiyede Cristorã:

Ji cɯede judíova ãmevɯ jẽneboi, mearore jíɯyɯtu yɯ mɯre. Aru yɯɣiasɯyɯtu yɯ, torojɯede máre jíɯyɯ mɯre, arejaquemavɯ Jũmenijicɯre.

¹⁰ Aru yópe arĩ, Jũmenijicɯ toivaicõjenejaquemavɯ ãi yávaiyede:

Mɯja, judíova ãmevɯ, torojɯjarã mɯja Jũmenijicɯi beoimaraque, arĩ toivaicõjenejaquemavɯ.

¹¹ Aru yópe máre arĩ, Jũmenijicɯ toivaicõjenejaquemavɯ ãi yávaiyede cojedeca:

Caivɯ mɯja judíova ãmevɯ, mearore jíjarã Jũmenijicɯre. Mɯja, caivɯ põeva, mearore jíjarã úre, arĩ toivaicõjenejaquemavɯ.

¹² Aru Jũmenijicɯ Isaías básɯre, yópe arĩ, coyɯcaicõjenejaquemavɯ ãi yávaiyede:

Isaí básɯi pãramenacacɯ basɯyá dascɯyɯme. Jũmenijicɯ epecɯyɯme úre, ãi jabotequiyepe ayɯ ina judíova ãmevɯre. Aru ã napini corede dascɯyɯme ina judíova ãmevɯre, arĩ toivarejaquemavɯ Isaías básɯ.

¹³ Jũmenijicɯ napini corede ɖayɯbe mɯjare. Que baru me torojɯre ɖajacɯrĩ mɯjare me aru cãrijimenoque cɯre ɖajacɯrĩ mɯjare, mɯje jɯ aiye boje úre. Nópe ɖajacɯrĩ ã mɯjare ñai Espíritu Santoi pagúeque.

¹⁴ Mɯja, jívɯ, yávacari jáve majivɯ mɯjare meara baju caɖateivɯre aru me majidivɯre aipe ɖaiye jaɯõre mɯjare, mɯje majicarãjiiyepe ayɯ

majevure. ¹⁵ Ubenita iyoca paperayocare apere toivaicõjeivn yu majare yavebecva. Yo ji coyino diyocaque ãrure ðaivn aipe ðaiye jaũrõre majare, Jãmenijicũ epeiye báque boje yũre Jesús ãi yávaiye méne beorĩ coyicõjeimure, ãi mearo ðacaiye bojecubeque. ¹⁶ Que teni yũrecabu Jesucristore memecapõcesũ, buescũyũ ina judíoova ãnevure. Yõre sacerdote ãi memeiyepe Jãmenijicũ cãrami jivni memeiũtu yũ, caðatecũyũ põevare ne mearore jíyede Jãmenijicũre. Coyũyũbu Jãmenijicũ yávaiye méne náre, ã jina marajiyépe ayũ yõre jícaiyepe úre, torojũquiyere ayũ ne jũ aiyede Cristore. Ñai Espiritu Santo epeyũbe náre, judíoova ãnevure, Jãmenijicũ jinava.

¹⁷ Yũrecabu cũcũ Jesucristoque cũinávure. Que baru torojũvũ yũ memecayũ me Jãmenijicũre. ¹⁸ Yũ yávauquijivn jidũbecva cũináro ji coyũquinore. Coyũquijivn aipe Cristo yũre buede ðayũre aru aipe jũ are ðayũre Jãmenijicũre ina judíoova ãnevure máre. ¹⁹ Ñai Espiritu Santo parũre ðaibi yũre, ji ðaquiyere ayũ põeva ne jãmene aru ne ðarĩ majibede máre, ne coreóvarãjiyepe ayũ jãve ji coyũiyede. Que teni cucũnũri cainoa joborõare Jerusalén ãmicũriĩmarore jocarĩ pũ Iliria ãmicũrijoborõita, coyũcacũ caiye iye Jesucristoi yávaiye méne ĩmaroa coapa. ²⁰ Cũináromu ji ũrõ. Coyũiyũvũ yũ iye yávaiye méne ãro ĩmaro ne járiabenoĩ cãreja Cristorã, ðabescũyũ apenvũ ne memeni bũino mácarõre. ²¹ Que baru yõre arĩ, Jãmenijicũ toivaicõjenejaquemavũ ãi yávaiyede:

Ina coyũbemara mácavũ ãi borore cãreja járajarama na. Aru ina járiabevũ bácvũ

ũi borore cãreja jápiarĩ coreóvarãjarama na máre, arejaquemavũ Jũmenijicũ.

Pablo ãi jácũnyũyũrõ Romacavũre

(Ro 1.13; 1 Co 9.11; 16.1-4)

²² Que baru obedinũũa jácũnyũyũrĩducacũ yũ mũje yebai. ²³⁻²⁴ Æbenita caride jave bũojavũ yũ ji memeiyyede yo joborõre. Que baru obedinũũa joe jácũnyũyũrĩduyũ, napini coreivũ yũ ji jácũnyũquiyede mũjare joabejĩena. Ji nyũquiyede Espaĩa ãmicũrijoborõi, mauteiyũvũ yũ mũje yebai obedijãravũ, coreóvacũyũ mũjare coapa aru mũje cadatenajiyere ayũ yũre ji eaquiyede Espaĩa ãmicũrijoborõi, ji curĩburu yóboi mũjaque.

²⁵ Æbenita carijĩe nyũquijivũ Jerusalén ãmicũriĩmaroi, cadatecũyũ Jesúre jũ aipõevare noi. ²⁶ Ina Jesúre jũ aipõeva cójijivaivũ Macedonia aru Acaya ãmicũrijoborõacavũ máre torojũrivũ jýyũma ne tãutãrare, cadatenajivũ ina Jerusalén ãmicũriĩmarocavũ Jesúre jũ aivũcavũ cãve cãvabevũre. ²⁷ Ñame jícõjemema náre. Quépora torojũrivũ “Jínajarevũ, cadatenajivũ ina cãve cãvabevũre”, aquemavũ na. Æbenita jáve náre cadateiye jaũvũ. Cristoi daquiye jipocare maja judíova quévũra cãvarejaquemavũ Jũmenijicũi mearo đacaiyyede majare. Aru majarecabu coreóvare đaivũ ina judíova ãmevũre Jesucristoi yávaiye méne, ne cãvarãjiyyere aivũ iye Jũmenijicũi mearo đacaiyyede náre máre. ²⁸ Yũ jýyũ bácsũ ina Jerusalēcavũ judíova Jesúre jũ aivũre caiye iye judíova ãmevũ ne jíye báquede, ina judíova ne majinajiyere ayũ arevũ judíova ãmevũ jáve jũ aivũre Jesúre napedeca, etaquijivũ nore jocarĩ

нꙋꙋꙋ España āmicurijoborōi, aru jācūdaquijivꙋ mꙋje yebai, noi nꙋñꙋvacari. ²⁹ Aru ji eaiyede mꙋje yebai, majivꙋ ꙋ Jesucristore mearo đacacꙋꙋre majare.

³⁰ Mꙋja, jivꙋ, parꙋrōque jēniaivꙋ mꙋjare, maje jꙋ aiye boje maje jabocꙋ Jesucristore aru ñai Espiritu Santoi uede đaiye boje majacavꙋre. Jēniaivꙋ ꙋ mꙋjare, mꙋje jēniacarājiyere aꙋ ꙋre Jāmenijicꙋque parꙋrōreca. ³¹ Jēniajara áque ina Judea āmicurijoborōcavꙋ Jesúre jꙋ abevꙋ ne āmeina đabenajiyere aivꙋ ꙋre. Aru jēniajara Jerusalén āmicurīīmarocavꙋ Jesúre jꙋ aivꙋ máre ne torojꙋrī jacopꙋrājiyere aivꙋ ji nꙋvacaquiyede náre. ³² Que teni Jāmenijicꙋi arīburu, ꙋ torojꙋꙋ eacꙋꙋmu mꙋje yebai. Aru ji cꙋe mꙋjaque torojꙋre đaquiyebu ꙋre máre. Caiye diede jēniacajarā ꙋre Jāmenijicꙋque. ³³ ꙋ jēniaivꙋ Jāmenijicꙋre, ñai cārijimenoque cꙋre đayꙋre pōevare me, āi cꙋquiyere aꙋ caivꙋ mꙋjaque. Quédecabu.

16

Pablo āi meaicōjeino Romacavꙋre

(Mr 15.21; Hch 16.1; 18.2; 19.29; 1 Co 1.14; 2 Ti 4.20)

¹ Majevꙋcaco ōi āmiá Febe jꙋ adobe Jesúre majapedeca. Que baru ꙋꙋ ꙋ mꙋje me jacopꙋiyede ōre. Ō cadateipōecobe ina Jesúre jꙋ aivꙋ cójjinocavꙋre Cencrea āmicurīīmarocavꙋre. ² Me jacopꙋjarā ōre, ōi Jesúre jꙋ aiye boje. Nópe đaiye jaꙋꙋ caivꙋ Jesúre jꙋ aipōeva arevꙋ jꙋ aivꙋre. Ōvacari me cadateibico obedivꙋ pōevare aru ꙋre máre. Que baru cadatejarā caiye ōre jaúede.

³ Meajarari Prisca aru Aquila máre, ji yóvaimara; memecaiv_u Jesucristore boje. ⁴ Ina yainíduima y_ure boje, ji mauva ne boarĩ jar_uvarĩduiyede y_ure. Que baru _urarõ pare toroj_uede jív_u y_u náre. Aru caiv_u ina judíova _umev_u Jesúre j_u aipõeva máre toroj_uede jív_ubu náre. ⁵ Aru quédca meajarari caiv_u ina Jesúre j_u aipõeva cójjivaiv_u ne c_urami jív_ui.

Meajacurĩ ñai ji _um_u Epeneto. _u j_u áme Jesúre caiv_u ajev_u Asia _umicurijoborõcav_u jipocai. ⁶ Meajacorĩ ico María. Pare _urarõ memecaibicoða õ m_ujare. ⁷ Meajarari ina Andrónico aru Junias máre. Ina y_upe paiv_u judíovabu. _umeina teiv_ure j_ueni jacoĩñami cáteima na y_uque. Ajev_u ina Jesúre j_u aiv_u ne daroimara coy_urãjiv_u Jesús _ui yávaie méne me puedadama náre. Aru Jesúre j_u arejaquemav_u na j_u jipocai.

⁸ Meajacurĩ ñai Ampliato, ji _um_u. _u ji yóvaim_ume Jesucristoque c_uináv_upe. ⁹ Meajacurĩ ñai Urbano, maje yóvaim_u memecay_u Cristore. Aru meajacurĩ ñai Estaquis, apec_u ji _um_u. ¹⁰ Meajacurĩ ñai Apelles. _u jãðovaimi jãve _ui j_u aiyede Jesúre. Meajarari ina Aristóbuloi c_uramicav_u. ¹¹ Meajacurĩ ñai Herodión. _u máre judíovacac_ube. Aru meajarari ina Narcisoĩ c_uramicav_u Jesúre j_u aiv_u máre. ¹² Meajarari ina p_ucarã nomiva Trifena aru Trifosa máre. _urarõreca memecaðama na maje jaboc_u Jesúre. Aru meajacorĩ maje _umo Pérsida. Õ máre pare memecaibico maje jaboc_u Jesúre.

¹³ Meajacurĩ ñai Rufo. Caiv_u majidiv_ubu _ure me j_u ay_ure maje jaboc_u Jesúre. Aru meajacorĩ Rufoĩ paco máre. Õ me caðateibico y_ure yópe jipacope

baju. ¹⁴ Meajarari ina Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, aru caivꝯ ina Jesúre jꝯ aipõeva náque cꝯrivꝯ máre. ¹⁵ Meajarari ina Filólogo aru Julia máre, Nereo aru ñi yóco Olimpas, aru caivꝯ ina Jãmenijicꝯi põeva náque cꝯrivꝯ máre.

¹⁶ Me jacyꝯjarã mꝯja mꝯjevꝯre, mꝯje jivare nuri, mꝯje Jãmenijicꝯi jina mae boje. Caivꝯ Jesúre jꝯ aipõeva cõjijinocavꝯ meaicõjedama mꝯjare.

¹⁷ Mꝯja, jívꝯ, yꝯ parꝯrõque jẽniaivꝯ mꝯjare yóre: Me jãjara ina maucꝯvare ðaivꝯre arevꝯre. Me jãjara ina vainí tare ðarĩduivꝯre arevꝯre, dajocare ðaiyꝯrĩduivꝯre náre ne jꝯ aiyede Jesúre. Me jãjara ina bueivꝯre apeno bueinore mꝯje bueiye báquede jarꝯvarĩ. Yóvabejarã náre. ¹⁸ Ina põeva dáriabenama aipe memecaiye jaurõre náre mꝯje jabocꝯ Jesucristore. Quénora dáriaðama na ne ãrajyede. Æbenina yávaðama yávaiye jãvepe painore. Æbenita jꝯjovaðama na ina majibevꝯre.

¹⁹ Caivꝯ põeva járiaivꝯbu mꝯje borore, parꝯéque jꝯ aivꝯre Jesús ñi yávaiye méne. Que baru torojꝯrĩ ãrꝯvꝯ yꝯ mꝯjare. Yꝯ ðvꝯ mꝯjare me majidivꝯre mearo ðaiyede, mꝯje cadatenajiyere ayꝯ arevꝯre. Æbenita yꝯ ðvꝯ ye majibevꝯre mꝯjare ãmeno ðaiyede, mꝯje ãmeina ðabenajiyere ayꝯ arevꝯre. ²⁰ Aru Jãmenijicꝯi, ñai majare cãrijimenoque me care ðayꝯ, maumejiena mꝯjare bíjarocꝯyꝯme ñai abujuvai jabocꝯre, ñi ãmiá Satanás. Mꝯje jabocꝯ Jesucristo me cadatejacꝯrĩ mꝯjare cainꝯmꝯa, ñi me boje.

²¹ Timoteo, yéque mememꝯ memecayꝯ Jesúre, meaicõjeimi mꝯjare. Aru arevꝯ judío va máre,

Lucio, Jasón, aru Sosípater máre meaicōjedama m̄jare.

²² Ȳ, Tercio, toivacaȳ Pablöre ũi coȳiyede m̄jare iyoca paperayocare, m̄jare páȳ ȳ máre j̄ aȳ Jesúre, meaicōjeiv̄ m̄jare.

²³ Ȳ, Pablo, c̄v̄ Gayoi c̄rami. Aru ũi c̄rami Jesúre j̄ aip̄ovai cójijiñamimu. Ñai Gayo meaicōjeimi m̄jare. Aru Erasto, yo ĩmarocav̄ ne t̄ut̄rare coreip̄oc̄ máre, meaicōjeimi m̄jare. Aru Cuarto máre, ap̄es̄ maj̄es̄, Jesúre j̄ aȳ, meaicōjeimi m̄jare.

²⁴ Maje jaboc̄ Jesucristo me cadatejac̄r̄i m̄jare cain̄m̄a, ũi me boje.

Pablo ũi j̄no mearore J̄menijic̄re

²⁵ Mearore j̄jar̄ri J̄menijic̄re caiv̄ cain̄m̄a. J̄menijic̄r̄e par̄re đar̄i b̄ojaibi m̄jare m̄je j̄ aiyede Jesús ũi ȳvaiye méne. Iye ȳvaiye méne coȳȳbu ȳ. Jesucristoi borore J̄menijic̄r̄i j̄đovameno mácar̄re j̄rocamia ũbenita j̄đovainore caride coȳȳbu ȳ. ²⁶ ũbenita cari ina J̄menijic̄r̄i ȳvaiyede coȳcaip̄ova mácav̄ ne toivaiye báque boje, iye J̄menijic̄r̄i ȳvaiyede j̄vene majidiv̄ b̄ojađama caiv̄ p̄eva. Javede ap̄ev̄ p̄eva majidejaquemav̄ iye ȳvaiyede. Aru J̄menijic̄r̄i, cain̄m̄a ap̄es̄, coreóvaicōjeimi diede caiv̄ p̄eajuboaçav̄, ne j̄ ar̄jiyere aȳ J̄menijic̄re, ne đar̄jiyere aȳ ũi ũr̄pe. ²⁷ J̄menijic̄r̄i c̄inác̄rabe ũ. Aru caiyede majibi ũ. Cain̄m̄a p̄eva mearore j̄jar̄ri ũre, Jesucristoi đaiye boje. Quédecabu. Quénoramu.

Majepacá jūmenijicui yávaiye mamaene coyñitucubo

New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

dbd749ed-4c37-5cd8-b20e-caf1f8ff5885